

Murat Başarır

Erciyes University, muratbasarir@erciyes.edu.tr, Kayseri-Türkiye

Esra Yıldırım

Erciyes University, eyildirim20@hotmail.com, Kayseri-Türkiye

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2026.21.2.4C0267	
ORCID ID	0000-0003-2363-6370	0000-0002-9543-739
Corresponding Author	Murat Başarır	

SİYASAL İLETİŞİMDE FLIP-FLOP (SİYASİ TAKLA) KULLANIMININ SEÇMENLERCE ANLAMLANDIRILMASI

ÖZ

Bu çalışma siyasal iletişim literatüründe politikacıların ani bir şekilde söylem, ideolojik duruş ve politikalarında gerçekleştirdikleri değişikliklerini tanımlamak için kullanılan "flip-flop" olgusunun seçmenler tarafından nasıl anlamlandırıldığı ve bu anlamlandırma sürecinin siyasal düşünceyle olan etkileşimini incelemektedir. Ayrıca, seçmenlerin gerçekleştirilen değişikliklere karşı tutumlarının neler olduğu ve kendi yaşamlarında bu tür tutum değişiklikleri sergileyen ve sergilemeyen seçmenlerin değerlendirme normları arasındaki farkları derinlemesine incelemek amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda araştırma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde tasarlanmış; veriler yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yoluyla toplanmış ve tematik analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Otuz katılımcı ile gerçekleştirilen nitel araştırma bulguları, flip-flop olgusunun seçmen algısında sadece rasyonel bir tutarsızlık göstergesi olarak değil, ahlâki, duygusal ve stratejik bileşenlere sahip bir süreç olarak konumlandığını ortaya koymuştur. Ayrıca siyasal aktörlerin söylem-eylem tutarlılığını korumasının yalnızca etik açıdan değil, siyasal güven ve meşruiyetin sürdürülebilirliği açısından da kritik öneme sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Flip-flop, Siyaset, Siyasal İletişim, Siyasi Takla, Politika

HOW VOTERS INTERPRET THE USE OF FLIP-FLOPS IN POLITICAL COMMUNICATION ABSTRACT

This study examines how voters interpret the "flip-flop" phenomenon, a term used in political communication literature to describe sudden changes in politicians' discourse, ideological stances, and policies, and how this interpretation process interacts with political thought. The study also aims to examine in depth how voters react to the changes that have been implemented and the differences in evaluation norms between voters who have and have not exhibited such attitudinal changes in their own lives. Accordingly, the research was designed within the framework of qualitative research methodology; data were collected through semi-structured in-depth interviews and analyzed using thematic analysis techniques. The findings of a qualitative study conducted with thirty participants revealed that the flip-flop phenomenon is perceived by voters not merely as an indicator of rational inconsistency, but as a process with moral, emotional, and strategic components. It also shows that maintaining consistency between discourse and action by political actors is critical not only from an ethical standpoint but also for the sustainability of political trust and legitimacy.

Keywords: Flip-flops, Politics, Political Communication
Political Somersaults, Policy

How to Cite:

Başarır, M. ve Yıldırım, E., (2026). Siyasal iletişimde flip-flop (siyasi takla) kullanımının seçmenlerce anlamlandırılması. Humanities Sciences, 21(2):32-57, DOI: 10.12739/NWSA.2026.21.2.4C0267

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

İnsanın topluluklar halinde yaşama zorunluluğu topluluk içerisinde düzenin sağlanmasını, çatışmaların çözülmesini ve kaynakların dağıtılmasını beraberinde getirmiştir. Dolayısıyla, ilkel kabilelerden modern ulus devletlere kadar her toplum, kendi şartlarına uygun bir siyaset biçimi geliştirmiştir [1]. Bu süreçte kaçınılmaz olarak ortaya çıkan çıkar çatışmaları ve uzlaşma arayışları, siyasetin dinamik ve sürekli değişime açık bir yapıda sürmesini sağlamaktadır [2]. Bu dinamik yapı içerisinde siyasi aktörler kaçınılmaz şekilde birbirleriyle etkileşime girerek güç, otorite ve meşruiyet temelinde sürekli rekabet halinde bulunmaktadırlar. Siyasi partilerden bireysel politikacılara kadar uzanan aktörler, seçmenleri ikna etmek ve konumlarını güvence altına almak için politika oluşturma ve söylem geliştirme gibi siyasal iletişim stratejileri kullanmaktadırlar [3]. Bu stratejilerin etkinlik sağlayabilmesinde güven unsuru ön plana çıkmaktadır. Bu açıdan seçmenler, iktidara gelme gayesiyle hareket eden aktörleri yalnızca vaatleri ve politikalarına göre değil, aynı zamanda bu aktörlerin iletişimleri aracılığıyla ilettikleri bilgi, cesaret, adalet, tutarlılık ve güvenilirlik niteliklerine göre de değerlendirmektedirler [4]. Özellikle tutarlılık kavramı, siyasi aktörler ve seçmenler arasında güven oluşturmada temel bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Aktörler, eylemleri ile beyan ettikleri değerleri arasında tutarlı bir davranış gösterdiklerinde, taraflar arası güven geliştirilebilmekte, bu da seçmenler nezdinde çekiciliklerini artırabilmektedir [5]. Bu durum, klasik literatürde hâl ile kavlin uyumu olarak ifade edilen ilkenin güven tesisindeki belirleyici rolüne işaret etmektedir. Diğer yandan çatışan anlatıların ve değişen konumların varlığı, seçmenler nezdinde politik mesajların ve aktörlerin güvenilirliğini azaltabilmektedir [6]. Ancak siyaset, siyasi konjonktürün ve kamuoyunun değişen duygu ve bağlam gelgitlerinden doğal olarak etkilenmekte ve güveni aşındırabilecek tutarsızlığa yol açabilmektedir [7]. Bu tutarsızlıklar, siyasetçilerin söylemlerinde ve politikalarında zaman içinde gözlemlenen literatürde de "flip-flop" olarak adlandırılan kavramı ortaya çıkarabilmektedir. Kavram, bir siyasetçinin daha önce savunduğu bir ideolojik pozisyon veya politikadan saparak farklı bir perspektife yönelmesi veya zıt bir tutum sergilemesi durumunu açıklamaktadır[8]. Ayrıca, fikirlerini veya siyasi tutumlarını sık sık değiştiren kişileri, özellikle politikacıları, eleştirmek için kullanılan küçümseyici bir ifade olarak kullanılmaktadır[9]. Bu durum, seçmenler nezdinde farklı şekillerde yorumlanabilmekte ve siyasetçinin güvenilirliği, tutarlılığı ve ilkeli duruşu hakkında soru işaretleri yaratabilmektedir. Bu bağlamda, siyasetçilerin "flip-flop" davranışları siyasal iletişim alanında önemli bir araştırma konusu olarak yer bulabilmektedir. Dolayısıyla, siyasetçilerin "flip-flop" davranışlarının seçmenler tarafından nasıl algılandığını anlamak, siyasetçilerin seçim stratejilerini belirlemede ve seçmenlerin davranışlarını tahmin etmede önemli bir rol oynamaktadır. Bu kapsamda çalışma, siyasetçilerin "flip-flop" davranışlarının seçmenler tarafından nasıl anlamlandırıldığı, olguyu nasıl kavramsallaştırdıkları ve bu kavramsallaştırmanın seçmenlerin siyasete dair düşünceleriyle etkileşimlerini irdelemektedir. Ayrıca, gerçekleştirilen flip-floplara karşı seçmen tutumlarının neler olduğu ve kendi yaşamlarında bu davranış değişikliğini yaşayan ve yaşamayan seçmenlerin olguya yönelik değerlendirmeleri arasındaki farkları incelemektedir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Siyasal iletişim alan yazınında inceleme konularından biri olan tutarsızlık kavramıyla bağlantılı olduğu düşünülen flip-flop (siyasi takla) olgusunun seçmenler nezdinde hangi boyutlardan

anlamlandırıldığını betimlemek bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Önemli Noktalar (Highlights):

- Çalışma, siyasal iletişim ulusal alan yazınında doğrudan flip-flop kavramını açıklayan bir yapıda olması nedeniyle ilgili alanda kavramın incelenmesine katkı sağlayarak ivme kazandıracaktır.
- Çalışma, flip-flop olgusunu seçmenlerin nasıl anlamlandırıldığını alan yazındaki tasniflerden hareketle açıklayacaktır.
- Çalışma, flip-flop olgusunun güven, temsil algısı, meşruiyet, söylem-eylem tutarlığı üzerinden çerçevelenebileceğini göstermektedir.

3. ARAŞTIRMANIN KONUSU (SUBJECT OF THE STUDY)

3.1. Siyasal İletişimde Tutarlılık

(Consistency in Political Communication)

Siyaset, herhangi bir toplumda düzenin, ortak amaçların gerçekleştirilmesi, korunması ve farklı çıkarların uzlaştırılması için en kapsayıcı otoriteye sahip toplumsal güç ve kurumların tümüdür [10]. Aristoteles'e [11] göre siyaset insanların kendi yaşam standartlarını iyileştirmek ve toplumsal olarak iyiye ulaşmak amacıyla gerçekleştirdikleri bir faaliyettir. Bu faaliyet sürecinde siyasal iletişim modern toplumların ve demokrasilerin işleyişinde kritik bir rol oynamaktadır. Kamuoyunu bilgilendirme ve vatandaşların siyasi süreçlere katılımını teşvik etme yoluyla gerçekleştirilen siyasal iletişim faaliyetleri siyasi aktörlerin halkla etkileşim kurmasına ve onların beklentilerini anlamasına olanak tanımaktadır [12]. Ayrıca siyasal iletişim stratejileri liderlerin belirledikleri hedeflere ulaşmalarında önemli bir araç görevi üstlenmektedir [13]. Bu nedenle, söylemlerin etkileşimi, siyasi aktörlerin politika uygulamaları, meşruiyet sağlamak için gerçekleştirdikleri retorik manevralar, siyasal iletişimin önemli bir inceleme alanını oluşturmaktadır. Bu durum, siyasal söylemin değişkenliği noktasında kamu güvenini tesis etmenin önemini ortaya çıkarmaktadır.

Siyasal aktörler siyasal iletişim stratejileri ile meşruiyet üretmeye çalışmaktadırlar. Meşruiyet üretimi, söylemlerin sadece içeriğiyle değil, aynı zamanda aktörlerin söylemde sergiledikleri tutarlılık ve stratejik süreklilikle de şekillenmektedir [14]. İletişimde tutarlılığı sürdürme kabiliyeti, seçim sonuçlarını ve siyasi aktörlerin kamuoyu nezdinde meşruiyet algısını önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Retorik stratejiler aracılığıyla meşruiyet üretimi üzerine yapılan çalışmalar [15, 16 ve 17], iletişimde tutarlılık kapasitesinin siyasal aktörlerin güvenilirliği ve toplumsal kabul düzeyleri üzerinde belirleyici olduğunu göstermektedir. Schimit [18]'e göre siyasi aktörlerin söyledikleri ve yaptıkları arasındaki uyum, aktörlerin karakterini, siyasi duruşunu ve yetkinliğini seçmenlerin değerlendirmeleri üzerinde etkileri bulunmaktadır.

Araştırmalar, siyasal iletişimde tutarlılığın kamu güvenini kazanma ve sürdürmede temel bir etmen olduğunu, iletişim stratejilerindeki sürekliliğin ise siyasi meşruiyet ve güveni etkilediğini göstermektedir. Örneğin, Meer ve Hakhverdian [19] siyasi meşruiyet inşasında tutarlı iletişimin rol oynadığını savunmaktadır. Murni vd. [20], etkili iletişimi güven oluşturmada kritik bir faktör olarak görmektedir. Elsas [21] siyasi güvenin mesajların iç tutarlılığına bağlı olduğunu belirtmektedir. Neacsu ve Otovescu [22] ise dijital yanlış bilgilerin tutarlılığı bozarak güveni aşındırabileceğini ifade etmektedir. Levendusky ve Horowitz'a göre söylem-eylem tutarlılığı seçmen nezdinde güveni pekiştirmekte ve adayın siyasal pozisyonunu daha net ve anlaşılır kılmaktadır [23]. Bu çalışmalar siyasi aktörlerin siyasal iletişim süreçlerinde gösterdikleri tutarlılığın kamu algılarını şekillendirmede,

siyasi güven tesis etmede ve meşruiyeti artırmada stratejik bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır.

Festinger'in bilişsel uyumsuzluk teorisi bu yaklaşımı destekler niteliktedir. Bu teori, insanların içsel tutarlılıklarını koruma ve çelişkilerden kaçınma eğiliminde olduklarını varsaymaktadır. Teoriye göre bireyler inançları, tutumları ve davranışları arasında uyumsuzluk oluştuğunda bilişsel olarak rahatsızlık hissetmekte ve bu rahatsızlığı gidermek için çeşitli stratejiler geliştirmektedirler. Bu yaklaşımdan yola çıkarak, bir siyasetçi bir konuda pozisyon değişikliği yaptığında, bu durum seçmenler arasında bilişsel uyumsuzluk yaratabilmektedir. Seçmenler, bu uyumsuzluğu çözmek için ya siyasetçiye olan güvenlerini sorgulamakta ya da siyasetçinin yeni pozisyonunu rasyonalize etmeye çalışmaktadırlar. Siyasal iletişim süreci açısından bakıldığında, siyasi aktörlerin ilettiği mesajların seçmen algısında yer alan bilgilerle uyumsuz olması durumunda seçmenler gelen mesajı ya reddetmektedirler ya görmezden gelmektedirler ya da bilgilerini mesajla uyumlu hale getirmeye çalışmaktadırlar [24]. Bu süreç, siyasetçilerin kamuoyu karşısındaki tutumlarını ve söylemlerini nasıl şekillendirdiklerini anlamak için önemlidir.

Benzer şekilde, Goffman da [25] bireylerin her zaman tutarlı davranışlar sergilemeyeceklerini ifade etmektedir. Ancak siyasal aktörlerde ön sahne ve arka sahne uyumsuzluğu güveni sarsmaktadır. Özellikle tutarlılık baskısının yüksek olduğu günümüz dijital çağında, tutarsız eylemlerin ya da söylemlerin görünür olması, güven ve meşruiyet kaybına yol açmaktadır. Siyasal iletişimde aktörlerin tutarlı bir imaj sunmaları, seçmen kitlesinde güveni sağlamakla kalmayıp aynı zamanda hızla değişen dijital ve sosyo-politik ortamda siyasi sürecin bütünlüğünü ve istikrarını da güçlendirecektir. Ancak, siyasi davranış aynı zamanda değişen sosyal normlar, medya dinamikleri ve yönetişimin pragmatikliği gibi bağlamsal değişkenlerden etkilenmekte ve bu durum dalgalanan veya çelişkili performanslara yol açabilmektedir [26]. Sonuç olarak, siyasi aktörler zaman zaman değişen konjoktüre veya seçmenlerin algı ve taleplerindeki değişikliklere göre önceki siyasi pozisyonlarında değişiklik yapabilmekte, hatta uzaklaşabilmektedirler [26 ve 27].

3.2. Siyasal İletişimde "Flip-Flop" ("Flip-Flops" in Political Communication)

Flip-flop terimi bir politikacının ani bir şekilde politika veya görüşlerinde gerçekleştirdiği değişiklikleri tanımlamak için kullanılmaktadır [28]. Bu yönüyle flip-flop siyasi aktörlerin ya da adayların mevcut pozisyonlarını değiştirmeleri gerektiğinde yaptıkları "siyasi dönüşleri" olarak da nitelendirilmektedir. 1880'lerden itibaren Amerikan siyasi söyleminde kullanılan bir terim olmuştur. Flip-flop" terimi politik bağlamda ilk olarak 1890 yılında New York Times'ta Francis M. Scott'ın belediye başkanlığı adaylığı için yapılan büyük bir destek toplantısı konuşmasında kullanılmıştır. Bu konuşmada Scott, rakibi De Lancey Nicoll'ü, Tammany Hall'u önce eleştirip sonra desteklemekle suçlamış ve bu durumu "flip-flop" olarak nitelendirmiştir [29]. William Safire 1988'de The New York Times'taki "Dil Üzerine" köşesinde, "flip-flop" kelimesinin "takla" ile eşanlamlı olarak uzun bir tarihe sahip olduğunu yazmıştır. Safire yazısında ayrıca kelimenin kökenine, ses-anlam ilişkisine ve eylemden isme dönüşmesine dikkat çekmiştir. Kavramın başparmakla işaret parmağı kullanarak yapılan ani fiske vurma/şıklatma hareketi anlamına gelen "fillip" kelimesinden gelebileceğini öne sürmektedir. Safire, fiziksel olarak ani bir "çevirme/fırlatma" hareketi ile bir politikacının pozisyonunu veya bilgisini aniden "çevirmesi" arasında bir bağlantı kurmuştur. Bir başkan adayının pozisyonunu değiştirmesinde temelde yanlış bir şey olup olmadığını sorgulamıştır. Sonuçta "flip-flop"un fikir değişikliği olarak

doğal kabul edilebileceğini ve "flip-flop" etiketinin genellikle siyasi bir karalama taktiği olduğunu savunmuştur [30]. "Flip-flop" terimi, Amerikan siyasetinde, özellikle 1976 ve 2004 başkanlık seçimlerinde sıklıkla kullanılmıştır. Politikacılar arasındaki karşılıklı tutarsızlık suçlamaları çoğunlukla kullanılan bir yöntemdir, ancak terim George W. Bush'un 2004'teki yeniden seçilme kampanyasında John Kerry'ye yönelik bir saldırı sloganı olarak yeni bir önem kazanmıştır. Kerry'nin Irak Savaşı gibi çeşitli konulardaki değişen duruşu "flip-flopping" olarak nitelendirilmiş ve bu suçlama, Amerikan siyasi tarihinde karakter eksikliğinin bir göstergesi olarak en önemli siyasi ithamlardan biri haline gelmiştir [28]. Özellikle seçim dönemlerinde, siyasetçilerin popülerliği artırmak amacıyla yaptıkları değişiklikleri ifade eden "flip-flop", siyasette aşığılayıcı bir terim olarak kullanılan pandering ve ikiyüzlük çağrışımları taşımaktadır. Genellikle, adayın popüleritesini en üst düzeye çıkarmak için bir seçimden önceki veya sonraki dönemde ortaya çıkmaktadır. Bu değişikliğin çoğu zaman samimi ve dürüst bir niyetle yapılmadığı, siyasi çıkar ya da kazanç sağlama amacıyla gerçekleştirildiği izlenimini vermektedir [31].

Glantz [32] flip-flopların siyasi aktörlerin güvenilirlik ve tutarsızlıklarını göstermek amacıyla kampanyalarda rakiplere karşı bir saldırı aracı olarak kullanılabilirdiğinden bahsetmektedir. Ayrıca, uzun siyasi deneyime sahip adayların birçok konuda açıklama ve karar verdikleri için zaman zaman çelişkili tutumlar sergileyebileceklerinin altını çizerek, muhaliflerin aktörün geçmişini incelediklerinde en az bir örneği bulabileceklerini vurgulamaktadır. Bu açılarından ahlâki konum değiştiren liderlerin daha ikiyüzlü ve az güvenilir görüldüğü ifade edilmektedir [33]. Bu yüzden pek çok aday rakiplerini geçmişte, şimdi ve gelecekte yaptığı tüm açıklamaları itibarsızlaştırmaya ve rakibinin ne iddia ederse etsin, büyük ihtimalle pozisyonunu değiştireceğini ima etmekte ve takla atan olarak göstermeye çalışmaktadır [32].

Bu durumda konum değiştiren politikacıların yaptıkları değişikliğı ahlâki değerlerin eksikliğini ima etmeyecek şekilde açıklamaları önemli olmaktadır [34]. Liderlerin ahlaki görüş değişimlerinin kamuoyunca nasıl algılandığı ve bu algıların liderlik üzerindeki etkileri üç temel hipotezle açıklanmaktadır. İkiyüzlülük hipotezine göre, liderlerin daha önce benimsedikleri ahlaki duruşlardan vazgeçmeleri tutarsızlık ve güvenilmezlik algısını güçlendirmekte, bu da liderin seçmen nezdinde olumsuz değerlendirilmesine ve destek kaybına yol açmaktadır. Cesur evrim hipotezinde bazı koşullar altında, liderlerin görüş değişimleri gelişim ve esneklik göstergesi olarak algılanmakta ve bu durum liderin olumlu değerlendirilmesini sağlamaktadır. Partizanlık hipotezinde ise insanlar liderlerin görüş değişimlerini kendi siyasi eğilimlerine göre değerlendirmektedir. Liderin yeni görüşü kişinin kendi inançlarına yakınsa, değişim cesur bulunmakta, aksi durumda ise ikiyüzlü olarak görülmektedir [33]. Genel kanı olarak, fikrini değiştirmeyen veya duruma göre pozisyon almayacağına dair söz veren bir politikacının daha yüksek siyasal güvenilirliğe sahip olduğu düşünölmekte ve kabul görmektedir. Ancak takla atma ya da insan olmak denebilecek bir durumun da söz konusu olduğu göz önüne alındığında, sağduyuya sahip olan hemen herkesin şu ya da bu pozisyonda evrimleşmesi, fikrini ve davranışını değiştirmesi söz konusu olabilmektedir [28]. Bu bağlamda flip-flopların çeşitli nedenlerle ortaya çıktığı görölmektedir. Yeni edinilen bilgiler veya değişen koşullar siyasilerin yeni bir pozisyona geçmelerine yol açabilmektedir. Bazen de siyasi adaylar sadece gelişerek, daha deneyimli hale gelerek pozisyonlarını yeniden düşünmeye başlamaktadırlar [35]. Halkın duyarlılığı değiştikçe, politikacıların duruşları da değişebilmektedir. Bazı stratejistler flip-flop seviyelerinin olduğunu, insanların, sorunların, dünyanın ve koşullarının sürekli değiştirdiğini ve flip-flop konusunda ne yapıldığının ve neden yapıldığının

açıklandığı sürece, sorun olmadığını ileri sürmektedirler. Bununla birlikte, birçok siyasi takla siyasi oportünizmden başka bir şey olarak görülmemektedir. Adaylar, ön seçimlerde tabanlarını memnun etmek için daha aşırı pozisyonlar alabilmekte, genel seçimler sırasında ise kararsız seçmenleri çekmek için duruşlarını yumuşatabilmektedirler[36]. Aldıkları karar ve politikalarında ahlaki bir duruş sergileyen liderler daha özgün ve karakterli görünebilmekte, ancak bir riskle de karşı karşıya kalmaktadırlar; sonradan fikirlerini değiştirirlerse, kamuoyunun bu liderleri yanlıştan doğruya geçen kişiler olduklarına inanmaktan çok özellikle ikiyüzlü ve desteklenmeye değer olmayan kişiler olarak görme olasılığı yükselmektedir [33]. Siyasilerin çeşitli siyasi konularda retorik stratejiler kullanarak da pozisyon değiştirdikleri görülmektedir. Politikacılar güvenilirliği elde etmek amacıyla gerçekleştirilen bu flip-flopları kilit paydaşlarına güvenilmez gibi görünmeyecek şekilde yapmak zorunda kalmaktadırlar. Bentley ve Voges [34] politikacıların pozisyon değişikliklerini kamuoyu nezdinde meşrulaştırmak ve güvenilirliklerini korumak amacıyla başvurdukları retorik stratejileri sistematik biçimde incelemiştir. Yazarlar, liderlerin bu süreçte kullandıkları taktikleri: sorulardan kaçınmak, kendilerine atfedilen ifadeleri doğrudan reddetmek, sözlerin anlamını tartışmaya açmak, yanlış alıntı iddiasında bulunmak, yeni koşullara uyum sağlama gerekçesi sunmak ya da yeni bilgi edinildiğini öne sürmek gibi örneklerle açıklamaktadır. Bu noktada politikacıların pozisyon değişikliklerini meşrulaştırmak amacıyla başvurdukları dört temel strateji sınıflandırılmıştır: Görmezden gelme (konuyu geçiştirerek gündem değiştirme), inkâr etme (önceki açıklamaları reddetme veya çarpıtıldığını ileri sürme), haklı çıkarma (değişimi yeni bilgiler, değişen koşullar veya kamu yararıyla gerekçelendirme) ve tövbe etme (önceki pozisyonun bir hata olduğunu kabul ederek samimi pişmanlık ifade etme). Bu stratejiler, seçmen algısını yönetmede ve siyasal liderlerin söylemsel tutarlılıklarını yeniden inşa etmede önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir.

Croco [37], politika tutarlılığının seçmenlerin lider algılarına etkisini inceleyen ampirik veriler kısıtlılığında bahsetmekte ve çalışmalarda tutarlılığın seçmenler için çok önemli olduğunu öne sürmektedir. Örnek olarak Kinder ve meslektaşlarının Amerikan vatandaşları için hangi özelliklerin bir "prototip başkanı" tanımladığına ilişkin araştırmalarında, seçilmiş özellikler listesi sunulduğunda, katılımcıların yaklaşık yüzde 40'ının bir başkanın sahip olması gereken en önemli özelliklerden biri olarak "sözüne sadık kalma" özelliğini seçtikleri görülmüştür [38]. McGraw [39], vatandaşların olumlu değerlendirdikleri politikacıları güvenilirlik, kararlılık, dürüstlük ve taahhütlere bağlılık gibi özelliklerle ilişkilendirdiğini; olumsuz değerlendirdikleri politikacıları ise kararsızlık, zayıflık ve dürüst olmama gibi niteliklerle tanımladığını ifade etmektedir. Tomz ve Houweling [31] tutarsızlık ile oy kaybı arasındaki bağlantıyı inceleyen çalışmalarında, politika ve mevcut duruşlarını değiştiren politikacıların değiştirmeyen politikacılardan daha kötü bir performans gösterdiğini bulmuşlardır. Bernhardt ve Ingberman [40], siyasi adayların geçmiş ve şimdiki beyanlarının seçmenlerin siyasi adaylarla ilgili beklentilerinde etkili olduğunu ve eylemlerinin sergiledikleri duruş ile tutarlı olan politikacıların diğerlerinden daha az riskli olarak algılandığını ileri sürdükleri çalışmalarında benzer bir bulguya dikkat çekerek, açıkladıkları politikalarında hızlı değişiklikler yapan adayların kaybetme eğiliminde olduklarını ifade etmektedirler. Bentley ve Voges [34] tarafından yapılan araştırmada seçmenlerin ahlaki taahhütlerin bozulmaması gerektiğine inandıkları; bu nedenle ahlaki bir taahhütte bulunup daha sonra görüşlerini değiştiren siyasetçileri ikiyüzlü liderler olarak nitelendirdikleri görülmektedir. Dahası, onları daha az

etkili ve daha az desteğe layık görmektedirler. Flip-flop, siyasi adayların inandırıcılığı ve dürüstlüğü hakkında şüphe uyandırdığından, bu tür durumlar siyasi huzursuzluğu artırmakta, mevcut sorunların derinleşmesine katkıda bulunmakta ve rakiplerin tutarsızlık üzerinden eleştiri ya da siyasi saldırı yöneltme olasılığını artırmaktadır. Bu gibi bulguların ışığında, literatürden ortaya çıkan geleneksel görüş, politika konusunda pozisyon değiştirmenin bir liderin kariyerine zarar vereceği yönündedir [37].

Siyasal liderlere yönelik kamuoyu algısı, genellikle tutarlılık, dürüstlük ve kararlılık gibi değerlere dayanmaktadır. Mevcut araştırmalar, vatandaşların bir prensip meselesi olarak tutarsızlığı sevmediklerini, ancak pratikteki etkileri hakkında çok az şey bildiklerini göstermektedir [41]. Siyasal aktörlerin zaman içerisinde söylemlerini değiştirmesi, siyasetin doğasında olan bir durumdur. Özellikle kriz dönemlerinde liderlerin söylem ve pozisyon değişikliklerinin seçmen tarafından dikkatle izlendiği ve bu değişikliklerin güven ilişkisini doğrudan etkilediği belirtilmektedir. Seçmen güveni yalnızca vaatlerin içeriğine değil, aynı zamanda bu vaatlerdeki istikrara ve söylemsel sürekliliğe bağlıdır. Bu bağlamda, liderlerin ani yön ve pozisyon değişiklikleri kimi zaman güven kaybına yol açmakta; ancak pozisyon değişikliğine açık ve rasyonel biçimde gerekçe sunulduğunda "stratejik esneklik" olarak da algılanabilmekte ve güven korunabilmektedir [23 ve 39]. Bu değişimlerin hangi koşullarda ve nasıl gerçekleştiği, seçmenlerin algısını etkileyici ve belirleyici kritik faktörlerdir. Partizan bağlılık, ideolojik eğilimler, medya çerçeveselendirmesi, ekonomik ve toplumsal koşullar gibi değişkenler de bu algıyı belirleyen temel unsurlar arasında yer almaktadır. Örneğin, güçlü bir lider kültürü olan ülkelerde, flip-flop daha az eleştirilirken, ideolojik kutuplaşmanın yoğun olduğu ortamlarda keskin tepkilere yol açabilmektedir. Ayrıca, kriz dönemlerinde siyasetçilerin politika değişiklikleri yapması zorunlu bir strateji olarak görülebilen, istikrarlı dönemlerde bu tür değişimler tutarsızlık olarak değerlendirilmektedir [42].

Demokratik toplumlar için liderlerin değişen duruşları, olumlu ve olumsuz iki farklı sonuç doğurabilmektedir. Bazı seçmenler bu tür değişimleri pragmatik ve uyum sağlayıcı bir adaptasyon olarak görmekte ve olumlu karşılamaktayken, diğerleri bunu tutarsızlık ve oportünizm göstergesi olarak değerlendirmekte ve liderin güvenilirliğinin zedelenmesine yol açtığını düşünmektedir. Bu algılar, liderin pozisyon değişikliğini hangi bağlamda ve nasıl sunduğuna bağlı olarak farklılaşmaktadır. Özellikle kamuoyu önünde sık sık değişen tutumlar, seçmenlerin zihninde tutarsızlık çağrışımı yaratarak güvenilirliğin azalmasına neden olabilmektedir. Ancak dikkat çekici biçimde, bazı durumlarda "flip-flopping" eleştirileri ters etki yaratmakta ve liderin kamuoyu desteğini artırabilmektedir. Özellikle seçilmemiş gruplar, medya, seçmen toplulukları ya da aktivistler tarafından yöneltilen eleştiriler, seçmenler tarafından haksız ya da abartılı bulunarak eleştirilen lidere yönelik bir "geri tepme etkisi" yaratabilmektedir [43]. Özellikle sosyal medya ve geleneksel medya araçlarının etkisiyle bu tür dönüşümler hızlıca gündem haline gelmekte ve kamuoyunun tepkisini çekmektedir [44].

Easton siyasi sistemi çevresel talepler ve baskılar karşısında sistemin işlevselliğini, adaptasyonu, sürekliliğini ve meşruiyetini sağlama, çıktılarına yön verme mekanizmasının yansıması olarak görmektedir [45]. Bu bakımdan flip_flop davranışları da sistem yaklaşımı içerisinde sürekliliği sağlayan bir unsur olarak işlev görebilir. Bu yaklaşım çerçevesinde, özellikle kriz anlarında (ekonomik krizler, pandemi,

savaş, göçmen dalgaları gibi), siyasi aktörlerin daha önce savundukları ilke ve politikaları terk ettikleri, söylemlerinde ani yön değişiklikleri yaptıkları gözlemlenmektedir. Örnek olarak, Avrupa'daki sağ popülist partilerin birçoğu 2008 ekonomik krizinden önce serbest piyasa ve AB entegrasyonu yanlısı söylemlere sahipken, kriz sonrasında ulusalcı, korumacı ve göçmen karşıtı söylemlere yönelmişlerdir [46]. 2024 ABD başkanlık seçimleri sürecinde Demokrat aday Kamala Harris'in göçmenlik politikalarına ilişkin tutum değişikliği, siyasal söylemde flip-flopping olgusuna güncel bir diğer örnektir. Harris'in daha önce Amerikan karşıtı ve Orta Çağ'dan kalma bir ego projesi olarak tanımladığı güney sınırına duvar inşasını seçim öncesi dönemde desteklemeye başlaması, bu değişimin ilkesel bir dönüşümden ziyade seçmen desteğini artırmaya yönelik stratejik bir hamle olduğu yönünde eleştirilmesine yol açmıştır [47]. Benzer biçimde Donald Trump'ın Çin'e yönelik yüksek gümrük tarifeleri ve TikTok'un yasaklanması gibi konularda sergilediği sert söylemleri zamanla yumuşatması; göç ve ekonomi politikalarında daha ılımlı bir retoriğe yönelmesi, seçim konjonktürüne bağlı pragmatik tutum değişimlerini göstermektedir [48 ve 49].

Türkiye bağlamında ise siyasal düzlemde görülen tutarsızlıklar daha uzun vadeli ve siyasal sistemin işleyişine ilişkin örnekler üzerinde belirginleşmektedir. AK Parti, kuruluş döneminde muhafazakâr demokrat kimliğiyle Avrupa Birliği üyeliği hedefini ve reformist bir söylemi benimserken, özellikle 2010'lu yıllardan itibaren milliyetçi, güvenlik merkezli ve Batı karşıtı bir dile yöneldiği görülmektedir [50]. "Çözüm süreci"nin önce desteklenip ardından sert güvenlik politikalarıyla terk edilmesi [51] ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın uzun süre savunduğu "faiz sebep, enflasyon sonuç" tezinin 2023 sonrası yüksek faiz politikalarıyla terk edilmesi [52], söylem-eylem tutarsızlığını görünür kılan örneklerdir. Benzer biçimde MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin 2015 sonrası koalisyon karşıtı söylemden 2018'de Cumhur İttifakı'na yönelmesi [53] ve İYİ Parti Genel Başkanı Meral Akşener'in 2023 seçimleri öncesinde Altılı Masa'dan ayrılıp kısa süre sonra yeniden ortak aday etrafında birleşmesi [54], kamuoyunda "siyasi takla" olarak nitelendirilen stratejik pozisyon değişimlerine örnek teşkil etmektedir. Güven'in [55] farklı siyasal aktörlerin Güneydoğu meselesi ve Türkiye-İsrail ilişkilerine dair söylemlerini inceleyen çalışması da ilkesel süreklilikten ziyade âna ve bağlama odaklı söylemlerin baskınlaştığını ortaya koymaktadır. Bu tür stratejik söylem ve politika değişimleri kısa vadede seçmen mobilizasyonu sağlayabilse de, uzun vadede siyasal aktörün tutarlılık algısını zedelemekte; seçmenlerin bilişsel tutarlılık beklentisini ve siyasal güven duygusunu aşındırmaktadır [56]. Mair'in [57] vurguladığı üzere, siyasal iletişimde sürdürülebilir tutarlılık seçim başarısı açısından belirleyici bir unsur olup, Türkiye'de son yıllarda artan kararsız seçmen oranları bu kuramsal çerçeveyi destekler niteliktedir [58]. Bu çerçevede, siyasal aktörlerin söylem ile eylemleri arasındaki uyumsuzluklarından kaynaklanan flip-flop olgusunun seçmenler tarafından nasıl algılandığı ve anlamlandırıldığına ilişkin literatürde belirginleşen ihtiyaca cevap vermek amacıyla bir araştırma tasarımı oluşturulmuştur.

4. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ (RESEARCH METHODOLOGY)

Flip-flop olgusunu seçmenlerin nasıl anlamlandırdıklarını derinlemesine incelemeye yönelik olarak yapılandırılan bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgubilim) deseni tercih edilmiştir. Bireylerin belirli bir olguya ilişkin yaşadıkları deneyimlerden hareketle dış dünyayı nasıl anlamlandırdığına ve olguların nesnel gerçekliğinden ziyade, bireyin söz konusu olguyu nasıl deneyimlediğine ve bu deneyimi nasıl ifade ettiğine odaklanan fenomenolojik desenin [59 ve 60] tercih edilme sebebini seçmenlerin

'flip flop' olgusunu kavramsallaştırmalarındaki düşünce yapısı ve bu düşünce yapısının seçmenlerin tutum ve davranışlarına yansımaları oluşturmaktadır. Patton, fenomenolojik yöntemin gücünü, deneyimlerin zenginliğini açıklığa kavuşturmasından ve katılımcıların "yaşantılara yüklediği anlamların sistematik analizinden" aldığını ifade etmektedir [61]. Van Manen ise fenomenolojiyi "yaşantının özüne ulaşma sanatı" olarak tanımlamakta ve bu yöntemi, yaşam dünyasının anlam katmanlarını keşfetme girişimi olarak görmektedir [62].

Bu bağlamda, siyasal iletişimde söylem-eylem tutarsızlığı (flip-flop) gibi karmaşık olguların seçmenlerin öznel deneyimleri üzerinden anlamlandırılması fenomenolojik yaklaşıma uygun düşmektedir. Çünkü flip-flop olgusu yalnızca rasyonel değerlendirmelerle değil, aynı zamanda güven, tutarlılık, aidiyet ve hayal kırıklığı gibi duygusal ve deneyimsel unsurlarla şekillenen algılara dayanmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada, flip-flop değişikliklere karşı tutumlarının neler olduğu ve kendi yaşamlarında bu tür tutum değişiklikleri sergileyen ve sergilemeyen seçmenlerin değerlendirmeleri arasındaki farklılıkları anlamak da fenomenolojik desenin bir diğer tercih sebebini oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu Kayseri ilinde yaşayan oy kullanma ehliyetine sahip 30 seçmen oluşturmaktadır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tekniğiyle belirlenmiştir. Bu yöntemin tercih edilme nedeni, araştırma konusu olan flip-flop algısının farklı demografik ve sosyo-politik profillere sahip bireylerde nasıl şekillendiğini karşılaştırmalı biçimde ortaya koyabilmesidir. Araştırma, etik kurul onayı alındıktan sonra gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların kimlikleri gizli tutulmuş, görüşmelere katılım tamamen gönüllülük esasına dayandırılmıştır.

Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış mülakat formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmeler Mart 2025- Nisan 2025 tarihleri arasında yapılmış olup; her görüşme yaklaşık 20 ila 45 dakika sürmüştür. Görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Katılımcılardan görüşme öncesinde izin alınarak tüm görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Araştırma süreci, Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 540 no.lu başvuru kapsamında gerekli etik kurul onayı alınarak yürütülmüştür. Toplanan veriler, MAXQDA veri analizi programı aracılığıyla çözümlenmiştir. Bu süreçte ses kayıtları önce yazıya dökülmüş, ardından her görüşme metninden elde edilen veri betimlenmek amacıyla sembolik şekilde özü yansıtan bir sözcük ya da kısa ifade olarak açık kodlama yöntemiyle [63] analiz edilmiştir. Kodlar tematik başlıklar altında gruplandırılarak ana temalar ve alt temalar oluşturulmuştur. Çalışma, siyasal iletişimde liderlerin söylem veya tutumlarında gerçekleştirdikleri ani değişimlerin, yani flip-flop davranışlarının, seçmenler tarafından nasıl anlamlandırıldığını incelemeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda çalışma, aşağıdaki temel araştırma sorularına cevap aramaktadır:

- (AS1) Seçmenler siyasal liderlerin gerçekleştirdiği flip-flop davranışlarını nasıl anlamlandırmaktadır?
- (AS2) Seçmenlerin siyasete yönelik düşünceleri ile flip-flop davranışlarını algılayış biçimleri arasında fark bulunmakta mıdır?
- (AS3) Kendi yaşamlarında flip-flop davranışı uyguladığını ya da uygulamadığını ifade eden bireylerin siyasal liderlerin tutum değişikliklerine ilişkin değerlendirmelerinde farklılık gözlemlenmekte midir?

5. ÇALIŞMANIN SINIRLILIKLARI (LIMITATIONS OF THE STUDY)

Bu çalışmanın çeşitli sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, araştırma sahası coğrafi olarak Kayseri ili ile sınırlıdır. Elde edilen bulgular, Türkiye genelindeki seçmen davranışlarını temsil etme iddiası

taşıyamamaktadır. Bir diğer sınırlılık ise araştırmancının nitel yöntemle ve nispeten sınırlı sayıda katılımcıyla yürütülmüş olmasıdır. Bu nedenle bulgular istatistiksel genelleme amacı taşımaz. Üçüncü olarak, katılımcıların beyanları öznel niteliktedir ve belleğe, siyasi önyargılara ya da güncel gelişmelere bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Ayrıca, siyasal tercihler gibi hassas bir konuda görüşmeler yapılması nedeniyle bazı katılımcıların kendilerini tam olarak ifade etmekte çekingen davranmış olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

6. BULGULAR (FINDINGS)

Katılımcılardan elde edilen veriler, araştırma soruları doğrultusunda tematik olarak analiz edilmiş; analiz sonucunda beş ana tema ve bu temalarla ilişkili çeşitli alt temalar belirlenmiştir. Bu temalar, katılımcıların siyasal tutum, algı ve davranışlarına ilişkin çeşitli yönleri ortaya koymakta; her bir tema, kendi bağlamında anlamlı alt temalarla derinleştirilmiştir. Araştırma kapsamında katılımcıların demografik özellikleri ile siyasete yönelik düşünce ve değerlendirmelerinden elde edilen bulgular, bu bulgular doğrultusunda oluşturulan tema ve alt temalarla birlikte aşağıda ayrıntılı biçimde sunulmuştur.

6.1. Araştırma Grubunun Demografik Özellikleri

(Demographic Characteristics of the Research Group)

Araştırma grubunu oluşturan katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde, farklı yaş, eğitim düzeyi ve meslek gruplarından bireylerin çalışmaya dâhil edildiği görülmektedir.

Tablo 1. Araştırma grubunun demografik özellikleri
(Table 1. Demographic characteristics of the research group)

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş	Eğitim Düzeyi	Meslek
K1	E	44	Lise	Özelsektör (İdari)
K2	E	30	Doktora (öğr.)	Öğr. Gör.
K3	E	46	YL	Öğr. Gör.
K4	E	29	Doktora	Memur/Teknisyen
K5	K	46	Lisans	Memur
K6	K	23	Lisans	Memur
K7	E	21	Lisans (öğr.)	Öğrenci
K8	E	23	Lisans (öğr.)	Öğrenci
K9	E	23	Lisans (öğr.)	Öğrenci
K10	E	19	Lisans	Öğrenci
K11	E	41	Lisans	İşçi (Güvenlik)
K12	E	54	Önlisans	Memur
K13	E	54	Lisans	Memur
K14	K	43	Lisans	Öğrenci
K15	K	43	Lisans	Memur
K16	E	23	Lisans (öğr.)	Öğrenci
K17	K	21	Lisans	Öğrenci
K18	E	21	Lise	Öğrenci
K19	E	31	Lisansüstü	Öğrenci
K20	E	29	Lise	İşsiz
K21	K	20	Lisans (öğr.)	Öğrenci
K22	K	31	Lise	Öğrenci
K23	E	54	Lise	Esnaf
K24	K	51	Önlisans	Esnaf
K25	E	52	Lise	Esnaf
K26	K	52	Lise	Pazarıcı
K27	K	52	Lise	Esnaf
K28	E	57	Lise	Esnaf
K29	E	55	Önlisans	İşsiz
K30	K	21	Lise	Esnaf

Katılımcıların yaşları 19 ile 57 arasında değişmekte olup kadın ve erkek bireylerden oluşmaktadır. Eğitim düzeyi açısından lise, önlisans,

lisans, lisansüstü ve doktora düzeylerinde katılımcılar yer almaktadır. Meslek dağılımında ise öğrenciler, memurlar, esnaflar, özel sektör çalışanları ve işsiz bireyler bulunmaktadır. Bu çeşitlilik, araştırmanın farklı sosyo-demografik grupların görüşlerini yansıtabilmesi açısından önem taşımaktadır.

6.2. Araştırma Grubunun Siyasete Yönelik Algı ve Değerlendirmeleri (The Research Group's Perceptions and Assessments of Politics)

Araştırma grubunun siyasal gündeme yönelik ilgi alanları incelendiğinde, verilerin ağırlıklı olarak iç politika ve dış politika ekseninde yoğunlaştığı görülmektedir. İç politika kapsamında bireyler en çok ekonomi, eğitim, hukukun işleyişi ve günlük yaşamı etkileyen yönetsel kararlara ilgi göstermiştir. "Politika, işte yeni kanun düzenleme, yasa varsa bunlara daha çok ilgi duyuyorum, çünkü vatandaş olarak bizi doğrudan etkiliyor" (K₁₇) ifadesi, bu yönelimin bireysel yaşamla kurulan doğrudan bağlantıyı ortaya koymaktadır. Dış politika alanında ise ülke itibarıyla, uluslararası ilişkilerde barış ve istikrar ve özellikle bölgesel gelişmeler (örneğin Gazze meselesi) katılımcıların dikkatini çeken konular arasında yer almıştır. "Dış ülkelerle kötü olmayalım, savaş gibi şeyler olmasın; ekonomi düzelir de bozulur da önemli olan ülke" (K₂₆) ifadesi, katılımcıların dış politika ilgisinin ulusal güvenlik ve ülke geleceğiyle yakından ilişkili olduğunu göstermektedir.

Kodlama sıklıkları dikkate alındığında, katılımcıların büyük çoğunluğu (f:27) sosyal medyayı başlıca siyasi bilgi edinme kaynağı olarak kullanmaktadır. Katılımcılar, X (Twitter), Instagram ve YouTube gibi platformlar üzerinden gündemi takip ettiklerini; bu mecraların geleneksel medya kanallarına kıyasla daha dinamik ve çok sesli bir bilgi ortamı sunduğunu vurgulamışlardır. İkinci sırada yer alan televizyon (f:18) özellikle haber kanalları ve tartışma programları aracılığıyla bilgi edinme kaynağı olarak belirtilmiştir. Bununla birlikte bazı katılımcılar televizyonun tek sesliliği ve ideolojik yönlendirme riski nedeniyle güvenilirliğini sorgulamaktadır. Üçüncü sırada yer alan online gazeteler ve haber siteleri (f:4) ise yazılı basına benzer biçimde analiz ve yorum içeren içerikleriyle öne çıkmaktadır. Daha sınırlı düzeyde ise radyo (f:2) ve geleneksel haber bültenleri (f:3) gibi araçlara başvuran katılımcılar da bulunmaktadır.

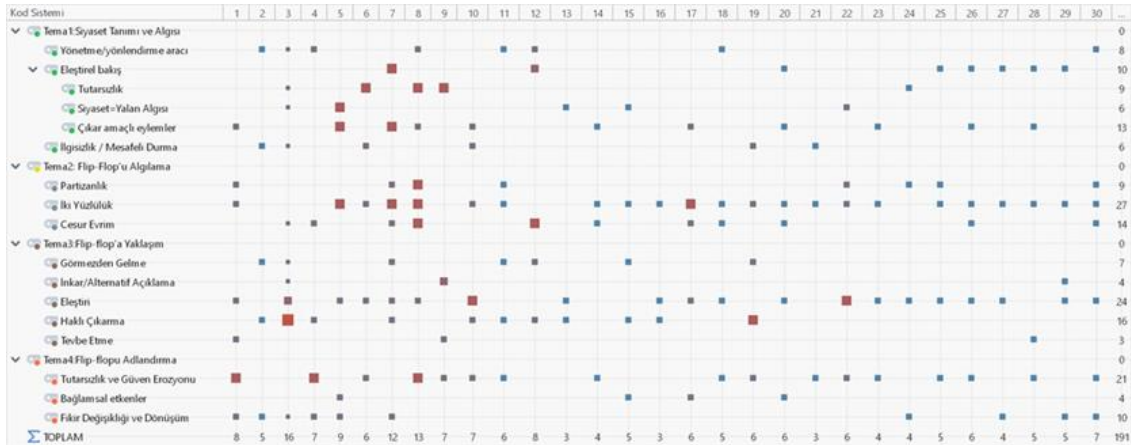
Katılımcıların siyasi kimlik tanımlamaları incelendiğinde, kimliklerin çoğunlukla milliyetçi, vatansever ve muhafazakâr değerler etrafında şekillendiği görülmüştür. Bazı katılımcılar çağdaş sosyal demokrat kimliği benimserken, bir kısmı da mevcut siyasi yapı ve ideolojilere güven duymayarak kendini bağımsız veya kimliksiz olarak tanımlamıştır. Bu durum, siyasal kimliklerin ideolojik tutarlılıktan çok duygusal aidiyet, kültürel değerler ve mevcut düzene yönelik memnuniyetsizlik temelli olduğunu göstermektedir. Katılımcıların genelinin siyasete ve siyasetçilere yönelik siyasal güvensizliğe sahip olduğu görülmektedir. Katılımcı ifadelerinde yer alan çok boyutlu siyasal güvensizliğin temel nedenleri olarak tutarsızlık, söylem-eylem uyumsuzluğu, yani flip-flop davranışı, benzer şekilde verilen vaatlerin yerine getirilmemesi, yalan söyleme ve iki yüzlülük, çıkar/menfaat odaklı davranışlar, ahlâki/etik sorunlar (aşağılama, hakaret) ve temsil/liderlik yetersizlikleri öne çıkmaktadır.

Katılımcıların siyasetçilerden beklediği özellikler; Ahlaki Değerler ve Güvenilirlik (dürüstlük doğruluk, ahlaklı, güvenilir), Dürüstlük ve Tutarlılık (söylem-eylem tutarlılığı, çikara dayalı olmayan politika izlemesi, davasına bağlı/dava sahibi), Yetkinlik ve Donanım (liyakat beklentisi, kültürlü olması, dış politika hakimiyeti, kriz yönetimi, ekonomiden anlaması, öngörülü), Adalet Temelli Yönetim (adalet

beklentisi) ve Kapsayıcı ve Empatik Liderlik (halkın isteklerine duyarlı, hoşgörü, özveri ve empati) olarak beş başlık altında toplanmıştır. Katılımcıların siyasi açıklamalara tepkisi rasyonel, duygusal ve ideolojik boyutlarda değişiklik göstermektedir. Katılımcıların büyük bir kısmı, siyasi açıklamaları "mantıksal", "objektif" ve "gerçekçi" bir zeminde değerlendirdiğini belirtmiştir. Bazı katılımcılar için siyasi açıklamaların değerlendirilmesinde ideolojik yakınlık belirleyici olmuştur. Bu katılımcılar, siyasetçilerin ideolojik duruşlarını, değer sistemlerini ve "davasına bağlılığını" temel kıstas olarak görmektedir. Bir grup katılımcı ise tepkilerinin konunun içeriğine göre değiştiğini söylemiştir. Örneğin, ekonomik konularda rasyonel, kimlik veya güvenlik gibi hassas konularda ise duygusal tepkiler verdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun flip-flop kavramına ilişkin bilgi düzeyi düşüktür. Katılımcılar, kavramı ya hiç duymadıklarını ya da siyasal bağlamdan farklı biçimlerde (özellikle elektronik/bilgisayar mühendisliği alanında) bildiklerini ifade etmişlerdir. Hiçbir katılımcı flip-flop kavramını siyasal iletişim veya siyasal tutarsızlık bağlamında doğru şekilde tanımlayamamış; kavramın kamuoyunda yerleşik bir siyasal terim olarak algılanmadığı görülmüştür. Katılımcıların siyasetle ilgili sorulara verdikleri yanıtlar, bireylerin siyasetle kurdukları ilişkiye dair ilk bulguları sunmakta; aynı zamanda siyasal tutarlılık, bilgi kaynakları, siyasal güven ve flip-flop olgusunun hangi bağlamda değerlendirildiğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede analiz, araştırma amacı doğrultusunda belirlenen tema ve alt temalara yönelerek bulguları sistematik biçimde ele almaktadır.

6.3. Araştırma Grubundan Elde Edilen Temalar ve Alt Temalar (Themes and Sub-themes Obtained from the Research Group)

Kodlarla katılımcılar arasındaki dağılımı ve her katılımcının hangi koda kaç ifadeyle katkıda bulunduğunu gösteren matris Şekil 1'de sunulmaktadır.

Şekil 1. Kod-katılımcı matrisi
(Figure 1. Code-participant matrix)

Bu matriste katılımcılar yatay ekseninde, kodlar ise dikey ekseninde yer almakta; yatay ve dikey eksenin kesişiminde yer alan karelerin büyüklüğü, katılımcıların ilgili kod kapsamında kaç kez ifade kullandığını göstermektedir. Karelerin dağılımından bazı alt temaların belirli katılımcılar etrafında yoğunlaştığı, bazı alt temaların ise sınırlı sayıda katılımcı tarafından dile getirildiği görülmektedir. Bu durum, siyasal söylem ve tutum değişikliklerinin seçmenler tarafından homojen bir biçimde algılanmadığını ortaya koymaktadır. Bu çerçevede,

matriste öne çıkan temalar ve alt temalar aşağıda ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Tema 1: Siyaset Tanımı ve Algısı

Tema 1.1. Siyasete Yönetmel Bakış: Katılımcıların önemli bir bölümü siyaseti toplumu yönetme ve yönlendirme işlevi olan bir mekanizma olarak tanımlamaktadır. Bu çerçevede siyaset, ülke yönetimi, karar alma süreçleri ve toplumsal refahın sağlanması bağlamında değerlendirilmektedir. Bir katılımcı bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir: *"Siyaset sonuçta hepimizin hayatında olan, siyaset dediğimiz anlamda ülkemizin yönetiminden tutun da aşağı tabakaya kadar herkesi ilgilendiren bir konu. Siyasilerin de ülkenin geleceği için çalışması gerektiği kanaatinde düşünce var"* (K₂). Benzer biçimde, başka bir katılımcı siyaseti topluma hizmet üretme süreciyle ilişkilendirerek şöyle tanımlamaktadır: *"Siyaset, aslında olması gereken insan ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik, bu görüşte uzmanlaşmış insanların kendi görüşlerini diğer insanlara aktarabilmesi..."* (K₄). Katılımcı ifadeleri, siyasetin toplumsal düzenin sürdürülmesi açısından vazgeçilmez bir kurum olarak algılandığını göstermektedir. Bu algı, siyaseti kamusal kararların alınmasını sağlayan bir süreç olarak ele alan klasik siyaset tanımıyla örtüşmektedir [45].

Tema 1.2. Siyasete Eleştirel Bakış: Katılımcıların siyaset kurumuna ve aktörlerine yönelik genel algılarının yoğun eleştirel bakış ve güvensizlik etrafında şekillendiği görülmektedir. Bu eleştiriler, belirli alt temalar etrafında toplanmıştır:

Çıkar Amaçlı Eylemler: Katılımcıların büyük bir kısmı siyaseti, kişisel ya da grupsal çıkarların ön planda tutulduğu bir alan olarak tanımlamakta; siyasetin toplumsal faydadan ziyade bireysel menfaatlere hizmet ettiği yönünde ortak bir algı ortaya koymaktadır. Bu bağlamda siyaset, katılımcılar tarafından bir "iş alanı", "kazanç kapısı" ve "dokunulmazlık zırhı" olarak konumlandırılmakta, siyasal faaliyetlerin kamu yararından uzaklaştığı düşüncesi öne çıkmaktadır. Katılımcı (K₁), bu düşüncüyü *"Siyaset, insanların para kazanmak, yüksek ücretler elde etmek amacıyla yönelmiş oldukları bir iş dalıdır."* sözleriyle ifade etmektedir. Katılımcı ifadelerinde siyasetin güvenilir, toplumsal fayda üretici bir alan olmaktan ziyade bireysel yönelimler doğrultusunda şekillenen bir pratik olarak değerlendirildiğini görülmektedir. Bu algıyı katılımcı (K₅), şu sözlerle ifade etmektedir: *"Siyasetin inandırıcılığı yok, sadece seçim zamanı menfaatleri doğrultusunda tekrar seçilebilmek için... Bu siyasete girmenin sebebi de bu dokunulmazlığı kullanıyorlar, kaçakçısı, köçekçisi, müteahhidi burayı kullanıyor."* Benzer biçimde katılımcı (K₈)'in *"Devletler açısından baktığımda siyaset benim için güvenilir değil; çıkarların olduğu, insanların ideolojilerle ya da gerçekten topluma fayda sağlamaktan ziyade, kendi çıkarları için yön bulduğu bir yer."* ifadesi siyasal aktörlerin seçim süreçlerini kişisel çıkarlarını sürdürmenin bir aracı olarak kullandığı ve siyasal alanın koltuk, statü ve maddi kazanç odaklı bir mücadele alanı hâline geldiği yönündeki güçlü algıyı ortaya koymaktadır. Bu katılımcı algısı, siyasetin çıkar ve rekabet alanına indirgenmesi, karar alma süreçlerinin elitlerin kontrolüne geçtiği ve halk katılımının biçimsel kaldığı temsili demokrasi anlayışıyla paralellik göstermektedir [64 ve 65].

Siyaset=Yalan Algısı: Katılımcıların siyasete yönelik eleştirel tutumları içinde öne çıkan en belirgin temalardan biri "yalan" kavramıdır. Siyasetin doğası gereği için bir biçimde yalana dayalı olduğu yönündeki algı ve inanç birçok katılımcının söyleminde açıkça yer bulmaktadır. *"Siyaset zaten bir yalan değil mi?"* (K₃) ve *"Siyaset eşittir yalan. Allah düşmanımı bile siyasete bulaştırmasın."* (K₅) gibi katılımcı ifadeleri ve *"Yalan dolan siyaset dediğin"* ve *"Siyaset en güzel yalan söyleme sanatıdır"* (K₁₅) şeklinde yorumlamaları bu algıyı çerçevelemekte ve siyaseti doğası itibarıyla gerçeklikten kopuk, manipülatif ve aldatıcı

bir alana yerleştirmektedir. Araştırmada yalan, katılımcıların siyasete duyduğu güvensizliğin ve kırılmanın dilsel bir izdüşümü olarak ifade edilmiştir. Yalnızca bireysel siyasetçilere değil, sistemin bütününe yöneltilen eleştiri, sadece etik boyutta değil, demokratik işleyişi ile kriz içinde görülen siyasetin ve dolayısıyla siyasal iletişimin dürüstlük, tutarlılık ve şeffaflık ekseninde yeniden inşa edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tutarsızlık: Katılımcıların çoğu siyasetçilerin söylemleri ve eylemleri arasındaki uyumsuzluğu doğrudan ifade etmiştir. Siyaseti samimiyetsiz ve değişken bir ortam olarak nitelendiren katılımcılar, siyasetçilerin tutarsız tutumlarını "tiyatro", "rol yapma" ya da "iki yüzlülük" olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların bu algısının literatürde siyasetçilerin zaman içerisinde politik pozisyonlarını değiştirmesi ve söylem ile eylemleri arasında çelişkili tutumlar sergilemesi şeklinde tanımlanan flip-flop kavramıyla [31] örtüştüğü ve kavramsal düzeyde bu olguya karşılık geldiği görülmektedir. Örneğin Katılımcı (K₆), "Aslında onu önceden çok böyle medyaya karşı yaptıkları açıklamaları dikkate alan şey bir insandım. Lakin sonrasında hani kamera karşısında farklı olup da sonrasında mecliste sarıldıklarını, kusura bakmayın dediklerini, siyasette bunlar olur dedikten sonra tabii ki ona da güveni kalmıyor. Acaba bunu rol icabı mı veya bir menfaat doğrultusunda mı yapıyorlar, yapmıyorlar? Onun güvencesi de ortadan kalktı yani. Yani samimi bulmuyorum. Yaptıkları açıklamalarda şununla burada ya bir sürü örnek verelim de o detaya girer. Hani başta bir şahıs hakkında şöyle böyle dedikten sonra arkadan farklı olaylar çıkınca samimi gelmiyor bana yapılan açıklamalarda söylenen sözler de..." sözleriyle siyasetçilerin samimiyetsizliğine vurgu yapmıştır. Katılımcı ifadesi Goffman'ın [25] "ön sahne/arka sahne" ayrımıyla da açıklanabilmektedir. Siyasi aktörlerin ön sahnede performansları ile arka plandaki gerçek tutumları arasındaki fark, izleyicinin, yani seçmenin, güvenini sarsmaktadır. Katılımcıların tanımlamaları flip-flop davranışının yalnızca stratejik değil, aynı zamanda ahlaki bir problem olarak algılandığını da göstermektedir. McGraw, seçmenlerin siyasetçileri yalnızca sundukları politikalarla değil, bu politikaların sunuluş biçimi, ahlaki tutarlılığı ve samimiyeti üzerinden de değerlendirdiğini vurgulamaktadır [39]. Bu kapsamda katılımcıların büyük bir kısmı, siyasal liderlerin söylem ve eylemleri arasındaki tutarsızlığı belirgin bir problem olarak tanımlamış, bunu samimiyetsizlik, oyun, tiyatro veya iki yüzlülük gibi olumsuz kavramlarla ifade etmiştir.

Tema 1.3. Siyasete Mesafeli Bakış: Araştırma kapsamında bazı katılımcıların siyasete karşı bilinçli bir mesafe koydukları görülmektedir. Bu tutum, hayal kırıklığı, güvensizlik ve siyasal tartışmaların yaşam kalitesini düşürmesi ile ilişkilendirilmektedir. Katılımcılar ilgisizliklerini siyasal alanda taraflaşmanın yoğunluğu ve siyasetçilerin güven vermemesi üzerinden gerekçelendirmektedir. Katılımcı (K₁₀), "siyaseti herkesin taraf olduğu bir alan olarak tanımlamakta ve bilinçli biçimde tarafsız kalmayı" tercih etmektedir. Katılımcı (K₆) ise "kendisini temsil eden bir lider bulamadığını, bu sebeple siyasal katılımdan uzak durduğunu" belirtmektedir. Bu ifadeler, ilgisizliğin yalnızca politika karşıtı bir duruş değil, aynı zamanda temsile dair bir kopuş biçimi olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Bazı katılımcılar ise siyasetin kaotik tartışmacı ortamından dolayı siyasetten uzak durmayı tercih ettiklerini belirtmekte ve bu noktada siyasete karşı bilinçli bir duygusal koruma mekanizması geliştirdikleri görülmektedir. Sistem kuramına göre siyasal sistemin sürdürülebilirliği, vatandaşların sisteme yönelik uzun vadeli desteklerini korumalarına bağlıdır. Dolayısıyla sisteme duyulan güven azaldığında, bireylerin siyasete katılım düzeyi zayıflamakta ve siyasetle ilişkileri mesafeli ve kaçınmacı bir niteliğe bürünmektedir [45]. Tema kapsamında

katılımcıların siyaset tanımı ve algısının etik, güven ve temsil ekseninde şekillenen çok yönlü ve duygusal bir yapı sunduğu görülmektedir. Bu bağlamda siyaset, bir yandan toplumsal düzenin tesisi için gerekli bir yönetsel araç olarak kabul edilirken, diğer yandan çıkar çatışmaları, etik ihlaller ve meşruiyet sorunlarıyla ilişkilendirilen bir güvensizlik alanı olarak değerlendirilmektedir.

Tema 2: Flip flop'u Algılama

Katılımcı görüşlerinin flip-flop olgusunu anlamlandırmada üç farklı perspektife sahip olduğu görülmektedir. Bu bakış açıları Kreps vd.'nin [33] liderlerin görüş değişimlerinin kamuoyu tarafından nasıl değerlendirildiğine ilişkin üçlü hipotez yapısı ile önemli ölçüde örtüşmektedir. Bir grup katılımcı olguyu ağırlıklı olarak iki yüzlülük ve çıkarıcılık ile özdeşleştirirken, daha sınırlı bir grup bunu değişen koşullara uyum sağlayan stratejik bir evrim olarak yorumlamıştır. Üçüncü bir grup ise flip-flopları siyasi aktörlerin bireysel tercihlerinden çok, parti rekabeti, dış baskılar ve seçim süreçlerinin kaçınılmaz bir sonucu olarak görmektedir.

İki Yüzlülük: Katılımcıların büyük kısmı liderlerin veya siyasetçilerin ani ve çelişkili tutum değişikliklerini samimiyetsiz ve güven sarsıcı nitelikte "çıkarcı odaklı siyasi ikiyüzlülük" olarak yorumlamaktadır. Bu davranış şekli katılımcılar tarafından toplum yararına bir dönüşüm değil, aksine "kendi menfaatlerini önceleyen" stratejiler olarak görülmektedir. Katılımcı (K₁₆) durumu "kendi çıkarları için yapılan şeyler olarak görüyorum" şeklinde ifade etmektedir. Benzer biçimde, flip-flopların güven sorunu yarattığı sıkça vurgulanmıştır. Bir katılımcı (K₇) "farklı kesimlere farklı şekilde hitap ettiklerini görüyoruz... daha fazla oy talebi için" ifadesiyle hükümetin farklı kesimlere değişken mesajlar verdiğini belirterek bunu açık bir siyasal ikiyüzlülük olarak görmekte, bazıları ise bu ikiyüzlülüğün toplumda siyasete yönelik güvensizliği büyüttüğünü "siyasete güven de kalmadı... ideolojiler yıkıldı, herkes kendi çıkarı için yapıyor." sözleri ile aktarmaktadır. Katılımcıların değerlendirmeleri, flip-flop davranışının yalnızca tutarsızlık değil, ahlâki bir kırılma ve samimiyet sorunu olarak görüldüğüne işaret etmektedir. Bu algı, seçmenlerin liderlere duyduğu güvenin zedelendiğini göstermektedir. Örneğin, bir diğer katılımcı (K₁₄) "Asla bir araya gelmeyiz diyen siyasi aktörlerin daha sonra ittifak yapmalarını güven sarsıcı ve ideolojik tutarsızlık olarak değerlendiriyorum." şeklinde görüş bildirmiştir. Bu durum, siyasal davranışların artık ilkeler değil, çıkar ve strateji üzerinden yürüdüğü algısını pekiştirmektedir. Kreps vd.'nin [33] "ikiyüzlülük hipotezi"ne göre liderlerin daha önce savdukları ahlaki veya politik pozisyonlardan geri dönmeleri, kamuoyunda tutarsızlık, güvenilmezlik ve samimiyetsizlik algısını derinleştirmektedir. Bu algı, liderin ahlaki duruşuna gölge düşürdüğü için seçmen desteğinin azalmasına neden olmaktadır. Bu verilere göre literatürdeki ikiyüzlülük hipotezi bu çalışmada oldukça güçlü bir karşılık bulmaktadır. Dolayısıyla bu alt temada ortaya çıkan ortak nokta, ahlâki tutarlılığın seçmenler için merkezi bir değer olması ve flip-flopun bu değeri zedelediği yönündedir.

Partizanlık: Bireylerin partizanlık düzeyi de flip-flop davranışının algılanmasında belirleyici bir faktör olmaktadır. Katılımcıların bir kısmı liderlerin flip-flop davranışlarını zorunluluk, baskı, dış güç etkisi, halk tepkisi, seçim stratejisi veya parti içi dengeler üzerinden açıklamaktadır. Örneğin, bir katılımcı bu görüşünü "Bazı dış politika değişiklikleri dış güçlerin yönlendirmesiyle yapılıyor... zorunlu olarak yapıldığını düşünüyorum." (K₁) ifadeleriyle belirtmiştir. Bir diğer katılımcı ise flip-flopların seçmen baskısıyla şekillendiğini "Halkın tepkisiyle konuyu değiştirerek...zorunluluktan olduğunu düşünebilirim." (K₁₀) sözleriyle ifade etmektedir. Flip-flop davranışı açıkça partizan bir perspektiften değerlendiren örneklerden bir diğerinde ise katılımcı

K₃, kendi siyasi pozisyonuna yakın liderlerin tutum değişimlerini rasyonel ve zorunlu bir süreç olarak meşrulaştırırken, "Devletin çok daha zeki ve akıllı olduğunu düşünüyorum... devlet akıllı çok başka bir şey" ifadesiyle bu değişimi kişisel çıkar veya tutarsızlıkla ilişkilendirmeden, daha geniş stratejik bir çerçeveye yerleştirmekte ve bu değişimleri "devlet akıllı" söylemi üzerinden meşrulaştırmaktadır. Buna karşın, katılımcı diğer siyasi aktörleri değerlendirirken daha eleştirel ve çıkar odaklı bir dil kullanmakta, "Bir grubu temsil ettiği için doğru ya da yanlış çıkarları gözeterek stratejik davranma olabilir." (K₃) ifadesiyle flip-flop davranışını bu aktörler için menfaat arayışıyla ilişkilendirmektedir. Bulgu bireylerin lider değişimlerini kendi siyasi kimlikleriyle uyumlu biçimde olumlu ya da olumsuz çerçevelene eğiliminde olduklarını ve liderlerin tutum değişikliklerinin partizan filtreler üzerinden değerlendirildiğini doğrulamaktadır. Katılımcıların bu ifadelerinden yola çıkarak Kreps vd.'nin [33] partizanlık hipoteziyle uyumlu biçimde, flip-flop ahlâki bir kayma olarak değil, politik alanın doğası, rekabet, devletin baskıları veya gereklilik olarak algılanmaktadır. Bu alt tema, flip-flop davranışının bireysel tercihten ziyade partizan yapıların, politik konjonktürün ve iktidar dengelerinin dayattığı bir pratik olarak görüldüğünü göstermektedir.

Cesur Evrim: Çalışmada elde edilen verilerden oluşturulan bu alt temada (34)'nin hipotezi olan ve belirli koşullar altında liderlerin görüş değişimlerinin kamuoyu tarafından bir olgunlaşma, öğrenme, uyum sağlama kapasitesi ve cesur bir dönüşüm olarak algılanabileceğini belirten cesur evrim hipotezi sınırlı fakat belirgin bir şekilde gözlenmektedir. Tema kapsamındaki katılımcı görüşleri flip-flop davranışını farklı perspektiften değerlendirmekte ve bunu konjonktürel gereklilikler, devlet akıllı veya politik strateji ile açıklamaktadır. Katılımcı ifadelerinden örnekler verildiğinde, "Politika sabit bir yol izlemeye zaten... farklı düşüncelere geçiş olabilir." (K₁₁) şeklindeki katılımcı görüşü, politikanın doğası gereği akışkan ve esnek olduğunu, flip-flop davranışının değişen gerçekliklere uygun karar alma becerisinin yansıması olarak görüldüğünü göstermektedir. Benzer şekilde katılımcı (K₁₂) "Sabit bir kavram değildir... dünya değişiyor, oyuncular değişiyor, stratejiler sürekli değişiyor." "Duruma göre, zamana göre, seçim zamanına göre değişiyor" söylemi, flip-flop siyasetin dinamik yapısının doğal sonucu olarak gördüğünü göstermektedir. Liderlerin değişen düşünce ve eylemlerinin ahlâki bir tutarsızlık değil, entelektüel ve siyasal gelişim olarak algılandığını gösteren "Her insan olduğu gibi onlar da zamanla başka doğrulara yönelebilir." şeklindeki katılımcı ifadesi flip-flop insanın öğrenme ve uyum sağlama kapasitesinin olağan bir tezahürü olduğu fikrini güçlendirmektedir. "Satrancı şöyle oynarsak şöyle çıkarız gibi düşünüyorum ben... Siyasette bunlar seçim stratejisidir." Şeklinde görüş beyan eden katılımcı yaklaşımı ise flip-flop davranışını tamamen stratejik bir oyun olarak çerçevelemektedir. Katılımcı ifadesi değişimi rasyonel bir stratejik hamle olarak yorumlayan en güçlü ifadelerdendir. Bu durumda flip-flop, oy kazanma, politik alanı şekillendirme, siyasi rakipler karşısında avantaj elde etme, konjonktürü lehine çevirme gibi hesaplamaların parçası olmaktadır. Bu söylemler, liderlerin değer temelli bir dönüşüm geçirdiğine dair inançtan ziyade, değişen koşullara bağlı olarak stratejik pozisyon aldıkları yönündeki algının baskın olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede flip-flop, tutarsızlık göstergesi değil; siyasal ortamın karmaşıklığı içinde rasyonel, kaçınılmaz ve cesur bir yeni pozisyon alma biçimi olarak yorumlanmaktadır.

Tema3: Flip Flop'a Yaklaşım

Katılımcıların flip-flop davranışlarına yönelik tutumları literatürde siyasal tutarsızlıkların meşrulaştırılmasında siyasal aktörün flip-flop davranışını nasıl yönettiğine dair Bentley ve Voges [34] tarafından ifade edilen stratejilerle paralellik göstermektedir. Özellikle siyasal

aktörlerin tutarsız söylemlerini ve eylemlerini yönetmek için başvurduğu "görmezden gelme", "inkâr", "meşrulaştırma", "tövbe etme" gibi stratejilerin seçmen düzeyinde de yeniden üretildiği görülmüştür. Bununla birlikte, bu yaklaşımlardan bağımsız olarak katılımcı çoğunluğunun yoğun "eleştirel tutuma ve güvensizliğe" sahip olduğu da görülmektedir.

Görmezden Gelme: Görmezden gelme alt temasında katılımcıların bir kısmı, siyasi aktörlerin zaman içinde değişen söylemlerini geçmişteki ifadeleriyle kıyaslamaya gerek görmeden değerlendirmekte ve önemli olanın bugünkü duruş olduğu yaklaşımını benimsemektedir. Bu tutum, liderlerin hesap verebilirlik baskısını azaltmak için kullandığı "görmezden gelme" stratejisinin seçmen düzeyinde içselleştirildiğini göstermektedir. Bu bağlamda flip-flop davranışlar açık biçimde onaylanmamakla birlikte, katılımcılar lideri eleştirmekten kaçınarak tutarsızlıkları örtük biçimde normalleştiren bir yaklaşım sergilemektedir. Bu eğilim, özellikle liderin tecrübesine duyulan güven, siyasal aidiyet ve "lider bilir" anlayışıyla birleşerek davranışın sorgulanmasını engelleyen bir koruma mekanizmasına dönüşmektedir. Örneğin (K₃), liderin uzun yıllara dayanan deneyimine vurgu yaparak yanlış bir karar ihtimalini düşük görmüş ve "Onlar bu işin profesyoneli... Vardır bir bildiği" ifadesiyle flip-flop davranışını eleştirmek yerine liderin niyetine güvenmeyi tercih etmiştir. Bulgular, seçmenlerin belirli bir kesiminde flip-flop davranışının eleştirilmesini zorlaştıran bir lider sadakati, bilişsel uyum ve korumacı tutumun bulunduğunu; tutarsızlığın bilinse bile görmezden gelinerek lider-seçmen ilişkisinde çatışmanın önlendiğini göstermektedir. Bu tema, seçmenin flip-flop ile kendi beklentileri arasındaki çelişkiyi bilişsel uyumla hafifletme eğilimine işaret etmektedir.

İnkâr: Katılımcıların bir kısmı liderlerin söylem ve tutum değişikliklerini doğrudan tutarsızlık olarak değerlendirmekten kaçınmaktadır. Bu durum katılımcılarda kimi zaman açık bir inkâr, kimi zaman ise bağlama dayalı yeniden açıklama çabaları şeklinde ortaya çıkmaktadır. Örneğin, katılımcı (K₃) "Her şey yanlış aktarılıyor, öyle bir şey yok" ifadesiyle tutarsızlık iddiasını tümüyle reddederek sorumluluğu medya ve aktarıcılara yüklemekte, "İkinci hareketi görmeden anlamak mümkün değil" sözüyle de liderin mevcut davranışını değerlendirmeden önce sürecin devamının beklenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu alt tema kapsamında katılımcılar flip-flop davranışını kabul etmek yerine, tutarsızlık iddiasını medya manipülasyonlarına veya dış etkene bağlamaktadır. Katılımcılar liderin gerçek niyetinin doğru anlaşılmadığını, bilginin kasıtlı olarak çarpıtıldığını öne sürerek tutarsızlığı reddetmektedir. Böylece lideri koruma refleksi ile inkâr stratejisi birleşmekte; sorumluluk aktörden ziyade bilgi kaynağına atfedilmektedir.

Haklı Çıkarma: Bu alt tema içerisinde katılımcılar flip-flop davranışını siyaset yapmanın doğal bir parçası, hatta bazen zorunlu bir stratejik hamle olarak değerlendirmektedir. Meşrulaştırma koduna giren ifadelerde, değişen koşullar, devlet çıkarları veya lider tecrübesi gibi gerekçelerle tutarsızlık, stratejik uyum sürecinin bir parçası olarak yorumlanmaktadır. Ayrıca bazı katılımcıların tutarsızlığı koşullara bağlı zorunlu değişim şeklinde açıklayarak haklı çıkarma eğiliminde olduğu görülmektedir. Örneğin, bir katılımcı (K₂), "Ülkenin gündemi sürekli değişkenlik gösteriyor... benim de fikrim değişebilir" ifadesiyle siyasal gündemin sürekli değiştiğini belirterek hem kendi hem de liderlerin düşüncelerinin değişebileceğini söylemekte ve bu değişimi doğal bir süreç olarak haklı çıkarmaktadır. Siyasal aktörlerin söylem ve tutumlarındaki değişiklikler yine doğrudan bir tutarsızlık olarak değerlendirilmemekte, aksine çeşitli gerekçeler üretilerek meşrulaştırılmaktadır. Katılımcı (K₁₂), "Siyah dediğine ileride beyaz

diyebiliyorsun; siyasetin içinde olan bir şey" diyerek değişimi olağan bir pratik olarak tanımlamakta, böylece söylem farklılaşmalarını siyasal süreçlerin ve değişim koşullarının gerektirdiği bir uyum davranışı olarak meşrulaştırmaktadır. Bu tema içerisinde tutarsızlık katılımcılar tarafından mutlak bir sorun olarak değil, siyasal koşullara uyum sağlayan esnek bir davranış biçimi olarak algılanmaktadır. Bu bulgular, katılımcıların belirli bir kısmının liderin söylem değişikliklerini etik bir tutarsızlık göstergesi olarak görmek yerine, siyasal gerçekliğin dinamik ve değişken yapısının bir sonucu olarak değerlendirdiğini; dolayısıyla tutarsızlık izleniminin çeşitli gerekçelendirme stratejileriyle meşru bir zemine oturtulduğunu ortaya koymaktadır.

Tövbe Etme: Bazı ifadelerde liderin değişiminin "yanlıştan dönme", "geçmişten ders çıkarma", "doğru olanı bulma" şeklinde yorumlandığı görülmektedir. Bu katılımcı yaklaşımı, literatürde politikacıların hatayı kabul ederek yeni bir söylem üretmesine karşılık gelen "tövbe etme anlatısı"yla paralel bir çizgi izlemektedir. Katılımcılar liderin önceki hatalarını telafi etmeye çalıştığını düşünerek değişimi olumlu ve ahlâki bir dönüşüm olarak yorumlamaktadır. Örneğin katılımcı (K₁), flip-flop davranışını "Yanlış bir adım atarsa sonra düzeltirse olabilir... yanlış değilse verilen karar uygulanmalı." Sözleriyle hatanın telafi edilmesi bağlamında değerlendirmektedir. Katılımcı (K₉), bir kararın toplum yararı açısından yanlış olduğunun anlaşılması durumunda "Eğer fayda sağlayacak şekilde fikir değişikliği doğruysa hareket sağlanabilir... yanlışı kabul etmek gerekir." İfadesi ile dönüşü olumlamaktadır. Benzer şekilde katılımcı (K₂₈) ise "Cahil ısrarı bir ısrar şekli... ilerlemektense doğruyu buluyorsa problem yoktur." Yorumuyla hatadan dönmeyi gerekli bir davranış olarak tanımlamaktadır. Bu alt temada flip-flop davranışı katılımcılar tarafından ahlâki olgunluk, özeleştirme, toplumsal fayda ve yanlıştan dönmenin gerekliliği ekseninde anlamlandırılmaktadır. Dolayısıyla seçmenlerin bir kısmı için flip-flop, karakter zaafiyeti değil, yanlıştan dönme kapasitesi, kişisel ve siyasal olgunluğun göstergesi sayılmaktadır.

Eleştirme: Önemli bir seçmen grubunda flip-flop davranışı sert biçimde eleştirilmektedir. Katılımcılar flip-flop davranışlarını eleştirmenin yanında siyasal aktörlerin güvenilirliğini zedeleyen, ilkesiz ve tutarsız bir siyaset tarzı olarak tanımlamaktadır. Söylem değişiklikleri makul bir uyum ya da siyasal zorunluluk olarak değil, karakter ve ahlâk sorunu olarak görülmektedir. Örneğin katılımcı (K₆) "Onu şu an yapmayan bir lider yok. O yüzden oy kullanmıyorum, çünkü sürekli değişiklik gösterdikleri için mesela düşünsenize bir doğrultuda gidiyorsunuz ama iki gün sonra o doğrultuda yolunda yürüdüğü kişinin dönmeyeceğini bilmiyorsunuz... Çünkü bir güven yok. Çünkü geçmişinde buna benzer bir sürü örnek var..." diyerek tutarsızlığı etik bir sorun, kişisel bir özellik ve süreklilik taşıyan problem olarak çerçevelemekte, liderlerin tutarlılığını seçim davranışı açısından belirleyici bir ölçüt olarak gördüğünü ifade etmektedir. Katılımcı (K₇) "Yani bu halkımızda karakersizlik olarak yansıyabilir. Çünkü biraz tutarlılık bekliyor; insanlar yöneticilerin daha tutarlı olmasını bekliyor, çok da normal böyle bir beklentisi olması insanların..." sözleriyle halk beklentisinde tutarlılığa vurgu yapmakta ve tutarsızlığı karakter zaafiyeti olarak nitelendirmektedir. Katılımcı (K₁₇)'nin "İnsanları kandırmak, onlara yalan söylemek, verilen vaatleri tutmamak, bu kirli bir siyaset, kirli bir düşünce, kirli söylem. Eğer bunlar meşrulaştırılırsa ve kazanmak için mübah olarak görülürse, işler daha da ilerleyebilir... Bu durumun toplumsal yozlaşmaya, toplumsal çürümeye gideceğini düşünüyorum." İfadesi siyasal süreçlere ahlâki bir çerçeveden baktığını ve siyaset- toplum ilişkisini bireysel açıdan değil, siyasal kültürün yozlaşması riski ile etik normlar üzerinden değerlendirdiğini göstermektedir. Eleştirel yaklaşım gösteren bir başka katılımcı (K₂₈) ise "Omurgasızlıktır bu çünkü geçmiş

unutamazsın, o kadar insanın ahi var üstünde ve sen hâlâ kendi çıkarını düşünerek umursamıyorsun ve halk sana daha fazla kin duyuyor.” Açıklamasıyla siyasal aktörlerin pragmatik yönelimlerini “menfaatçilik” olarak nitelendirerek flip-flop davranışlarının temel motivasyonunun kişisel çıkarlar olduğunu belirtmektedir. Bu eleştiriler bir arada değerlendirildiğinde, katılımcıların önemli bir kısmı siyasal aktörler tarafından yapılan söylem değişikliklerini siyasal liderlik açısından kabul edilemez bulmaktadır. Dolayısıyla bu alt temada, araştırma katılımcılarının önemli bir kısmının flip-flop davranışını normalleştirmede, hem etik hem de güven temelli bir sorun olarak anlamlandırıldığı ve bu tutumun rasyonelleştirilmesine karşı bir duruş sergilediği anlaşılmaktadır.

Tema 4: Flip -Flop’u Adlandırma

Katılımcıların flip-flop olgusuna ilişkin adlandırmaları, kavramın ağırlıklı olarak tutarsızlık ve güven kaybı ekseninde anlamlandırıldığını göstermektedir. Katılımcılar olguyu çoğunlukla “yanar dönerlik”, “döneklik” ve “iki yüzlülük” gibi ifadelerle tanımlayarak siyasal söylemde samimiyetsizlik ve güven erozyonuna vurgu yapmaktadır. Bunun yanında bazı katılımcılar değişimi “fikir değişikliği”, “çark etme” ya da “siyasi vazgeçiş” gibi terimlerle açıklayarak “Fikir Değişikliği ve Dönüşüm” alt temasında daha nötr bir anlam atfetmektedir. Son olarak, “Bağlamsal Etkenler” alt temasında flip-flop, belirli lider örnekleri, seçim stratejileri ve güncel siyasal koşullar üzerinden açıklanmaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. Flip-Flop’u adlandırma temaları
(Figure 2. Flip-flop naming themes)

Yapılan analizler sonucunda katılımcıların flip-flop olgusunu adlandırmak için en sık “fikir değişikliği” ifadesini kullandıkları görülmektedir. Katılımcılar flip-flop davranışını öncelikle söylem veya tutumun değişmesi şeklinde, biçimsel ve nötr yönüyle tanımlamakta; ancak bu adlandırmanın hemen ardından “ikiyüzlülük”, “kandırma”, “uçkağıtçılık”, “manipülasyon” ve “tutarsızlık” gibi yoğun biçimde tekrar eden ifadeler yer almaktadır. Bu durum, katılımcıların flip-flop’u başlangıçta nötr bir değişim olarak adlandırsalar da, davranış esasen güven zedeleyen, ahlâki sorun içeren ve stratejik manipülasyonla ilişkilendirilen bir pratik olarak yorumladıklarını göstermektedir. Dolayısıyla “fikir değişikliği”, katılımcıların flip-flop’a verdikleri yüzeysel bir adlandırma iken, bu ifadenin altında liderin niyetine, tutarlılığına ve etik bütünlüğüne ilişkin daha derin ve çoğunlukla olumsuz değerlendirmeler yer almaktadır.

Kişisel Tutarlılığın Siyasete Yansıması: Hayatında Flip-Flop Yapan ve Yapmayan Seçmenler: Bu tema kapsamında, katılımcıların kendi yaşamlarında elde ettikleri tutarlılık ve değişkenlik deneyimlerinin siyasal flip-flop olgusu ile bağlamsal değerlendirmeleri ele alınmaktadır.

Yaşamında Değişkenlik Gösterenler: Siyasal Flip-Flop'a Daha Esnek Yaklaşanlar: Günlük yaşamında fikir ve davranışlarında tutarsızlık yaptığını ifade eden bu katılımcı grubu, zamanla öğrenme, bilgi değişimi, koşulların zorlaması, olgunlaşma, yeni bağlama uyum sağlama gibi nedenlerle kendi yaşamlarında tutum değişikliği yaşadıklarını belirtmektedir. Bu katılımcıların ortak özellikleri, tutarlılık ideali ve esneklik ise hayatın doğal akışının parçası olarak görülmektedir. Değişim çoğunlukla gereklidir, ani ve sebepsiz olmamaktadır. Katılımcılar kendi yaşamlarında karar değiştirdiklerini, bazen sözlerinden döndüklerini, koşullar değiştiğinde tutumlarını güncellediklerini ifade etmektedir. Bu nedenle siyasal alanda flip-flopa tamamen karşı değildirler; fakat gösterilen tolerans koşullu ve açıklama odaklı olmaktadır. Hayatında flip-flopların yer aldığını söyleyen katılımcıların çoğu siyasette de değişimi insani, bağlama bağlı, zorunlu bir uyum süreci olarak gören bir perspektif benimsemektedir. Bu noktada flip-flop açıklama, şeffaflık, yeni bilgi veya yeni koşulların ortaya çıkması, kamusal fayda kriterleri çerçevesinde meşruiyet kazanabilmektedir. Örneğin, katılımcı (K₂), "Eğer hayatın getirdiği durumlar farklılaşıyorsa tabii ki tavrımız da değişebiliyor" şeklindeki ifadesi, kişisel kararlarının durağan değil, koşullara göre yeniden değerlendirmeye açık olduğunu göstermektedir. Aynı katılımcının siyasete bakışı da benzer biçimde esnektir. "Ülkenin çıkarına olan her konuda yapılabilir... insanların fikrinin de değişebileceği kanaatindeyim" diyerek siyasal flip-flop'u belirli koşullarda doğal ve kabul edilebilir görmektedir. Ayrıca "Ülkenin gündemi sürekli değişkenlik gösteriyor" ifadesi, flip-flop'u değişen bağlamın doğal sonucu olarak çerçevlendirdiğini göstermektedir. Katılımcı hem kendi hayatında hem de siyasette değişkenliği doğal, bağlama bağlı ve meşru bir süreç olarak görmektedir. Katılımcılar için siyasal flip-flop, ancak gerekçesiz ve açıklamasız olduğunda güven kaybına yol açan bir davranış olarak nitelendirilmektedir. Katılımcılar flip-flopu yanlış olarak nitelemede özellikle çıkar, koltuk kaygısı, popülist pragmatizm gibi motivasyonlar aramaktadır. Dolayısıyla bu katılımcılar koşullu esnekliğe sahip olarak nitelendirilebilmektedirler. Bu nedenle, bu gruptaki katılımcılar için flip-flopun negatif anlamı ancak şeffaflık, açıklama ve gerekçe yoksa ortaya çıkmaktadır. Bu grup flip-flopu tutarsızlık yerine çoğunlukla güncelleme, uyum, yeni koşullara göre pozisyon alma gibi kavramlarla ilişkilendirmektedir. Katılımcıların ortak noktasını, değişimin mantıklı ve nesnel koşullara bağlandığında meşru olduğu yönündeki tutum oluşturmaktadır. Bu tema altında ayrıca katılımcılar, kendi yaşamlarında nispeten esnek olsalar dahi siyasetçilerden daha fazla tutarlılık, daha net açıklama, daha güçlü ahlâki gerekçe, daha yüksek hesap verebilirlik beklemektedir. Bu, siyasetin kamusal niteliğinin tutarlılık beklentisini otomatik olarak artırdığını göstermektedir.

Stabil Kimlik Sahipleri: Tutarlılık Beklentisi Yüksek Olan Seçmenler: Bu tema altında katılımcıların kendi yaşamlarında yüksek tutarlılık normuna sahip olduğu söylenebilmektedir. Bu nedenle siyasal flip-flopa karşı çok daha sert ve ahlaki temelli tepkiler vermektedirler. Katılımcılarda tutarlılık kişisel kimliğin önemli bir bileşeni olmaktadır. Buna bağlı olarak da siyasette tutarlılık beklentileri evrensel ve çok yüksektir. Flip-flop, katılımcılar tarafından güvenin kırılmasına yol açan söylem-eylem tutarsızlığı olarak değerlendirilmekte, tutum değişikliği yalnızca ciddi bir gerekçe veya zorunlu bağlamsal koşul olduğunda meşru görülebilmektedir. Bu

katılımcılar açıklamasız değişimi flip-flop olarak tanımlamakta, şeffaflığa çok yüksek önem vermekte ve sık yön değiştiren siyasetçiyi güvenilir bulmaktadır. Tutarsızlığı samimiyetsizlik ve çıkarıcılık ile ilişkilendirmektedirler. Örneğin, K1, kendi yaşamındaki tutarlılığı "Genelde ne söylersem onu yaparım" ifadesiyle vurgularken, "Bence yapılmaması gerekiyor... önce dürüst iş yapacaklar... adam olsunlar." ifadesi siyasi flip-flop'a karşı kişisel yaşamda nispeten tutarlı olma iddiası ile siyasal tutarlılığa yönelik yüksek ahlaki beklenti arasında güçlü bir paralellik olduğunu ortaya koymaktadır. Duygusal durumlar dışında sözünden dönmediğini belirten katılımcı, bu normatif tutarlılık anlayışını politik liderlere de yansıtmaktadır. Benzer şekilde (K7) "Genel olarak sözlerimi anında yapamam da sonrasında yapmaya çalışırım." ifadesi (K7)'nin tutarlılığı yüksek olduğunu, davranışlarının genelde sözleriyle uyumlu olduğunu belirtmektedir. Siyasal anlamda yapılan tutarsızlığı ise "Halkımızda karaktersizlik olarak yansiyabilir... yöneticiler daha tutarlı olmalı." Sözleri ile kişisel kimlikle ilişkili bir norm olarak ve ahlâki bir ihlal olarak nitelendirmektedir. Genel olarak katılımcıların yüksek tutarlılık normuna sahip oldukları ve siyasette yüksek düzeyde tutarlılık beklentisi taşıdıkları görülmektedir. Katılımcılar, kişisel yaşam pratiklerinde tutarlılığı yalnızca davranışsal bir tercih değil, aynı zamanda ahlâki bir norm ve bireysel bütünlüğün temel koşulu olarak konumlandırmaktadır. Bu normatif yaklaşım, siyasal aktörlerin söylem ve tutum değişikliklerine verdikleri tepkilere de doğrudan yansımaktadır. Katılımcılar, siyasi aktörlerin sergilediği flip-flop davranışlarını çoğunlukla karakter zafiyeti, samimiyetsizlik, ilkesizlik ve güvenilirlik sorunu olarak kodlamakta; değişime ilişkin gerekçeler sunulsa dahi bu gerekçeleri sınırlı ölçüde ikna edici bulmaktadır. Bu nedenle flip-flop, bu katılımcı grubunda sadece bir tutarsızlık göstergesi olarak değil, siyasal aktörün güvenilirliğini zedeleyen ahlâki bir ihlal olarak algılanmaktadır.

İki Profil Arasındaki Gerilim: Tutum ve Beklenti Farklarının

Karşılaştırması: Araştırma kapsamında yer alan katılımcılar, flip-flop davranışını bazı durumlarda olumlu ve anlaşılabilir bulmaktadır. Meşru flip-flop olarak nitelendirilebilecek bu durum, bağlamın değişmesi, ekonomik krizlerin ortaya çıkması, yeni tehditlerin oluşması, bilginin değişmesi, toplumsal yararın gözetilmesi, siyasetçinin bu dönüşümü açıklaması, süreklilik arz etmemesi ve samimi bir niyet taşıması gibi koşullar altında katılımcılar tarafından uyum, politika güncellemesi ve yanlış düzeltme olarak değerlendirilmekte ve kabul görmektedir. Katılımcıların pek çoğunda negatif çağrışımları bulunan ve olumsuz algılanarak meşru kabul edilmeyen flip flop türünde, açıklamasız ani dönüşler, kişisel çıkar veya oy kaygısı, günden güne değişen söylemler, toplumsal fayda taşımayan söylemler ve eylemler, samimiyetsizlik veya manipülasyon yer almakta ve katılımcılarda doğrudan güven kaybı yaratmaktadır. Katılımcı görüşlerinden elde edilen veriler doğrultusunda katılımcı kişisel tutarlılığı ile siyasal tutarlılık arasında belirgin bir bağlantı bulunduğu görülmekte, fakat bu bağ mutlak bir simetriye dayanmamaktadır. Otuz katılımcının büyük çoğunluğu kendi hayatında zaman zaman flip-flop yaptığını ifade etmekte, fakat siyasette flip-flopa tolerans göstermemektedir. Kendi hayatında esnek olanlar siyasette de esnek; ama siyasetçiden daha fazla şeffaflık ve gerekçe beklemektedir. Kendi hayatlarında tutarlı olanlar ise siyasal flip-flopa karşı sert tepki göstermektedir. Kişisel esneklik arttıkça siyasal tolerans artmamakta, yine de açıklama ve bağlamsal gerekçe beklentisi çok yüksek kalmaktadır. Buna karşın katılımcıların bir bölümü flip-flopu kategorik olarak kötü bir davranış olarak görmemektedir. Gerekçeli ve bağlamsal flip-flop meşru görülmekte, çıkar temelli, manipülatif flip-flop ise olumsuz kodlanmaktadır. Siyasal aktörlerden beklenen tutarlılık

seviyesinin bireylerin kendilerinden bekledikleri seviyeden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun siyasetin kamusal niteliği ile siyasi aktör-seçmen ilişkisindeki ahlâki beklentilerden kaynaklandığı ifade edilebilmektedir. Katılımcılar için flip-flop, güven, samimiyet, liderlik, hesap verebilirlik gibi kritik siyasal değerlerle ilişkilendirilmektedir. Sonuç olarak, katılımcı davranışında flip-flopa verilen tepki, tek boyutlu değil, bağlama, gerekçeye, liderin samimiyet algısına ve toplumsal yarara bağlı çok boyutlu bir değerlendirme içermektedir.

7. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Flip-flop davranışının seçmenler tarafından nasıl anlamlandırıldığını inceleyen bu çalışmada, siyasal tutarlılık normlarının seçmen algısındaki merkezi rolü ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma, flip-flopun seçmen açısından yalnızca bir söylem değişikliği değil, aynı zamanda ahlâki, duygusal ve iletişimsel yönü olan çok boyutlu bir olgu olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular, seçmenlerin siyaset algısının çoğunlukla gündelik yaşam deneyimleri, iktidar-güç ilişkileri ile çıkar temelli etkileşimler çerçevesinde şekillendiğini göstermektedir. Bu algı çerçevesinde siyasal aktörlerin söylemleri ve eylemleri, seçmenler açısından tutarlılık, güvenilirlik ve samimiyet ekseninde değerlendirilmektedir. Flip-flop olgusu ise katılımcılar tarafından sadece bir söylem değişikliği olarak değil, siyasal aktörlerin eylem ve politikalarında bağlamsal, stratejik ve kimi zaman da zorunlu dönüşüm şeklinde anlamlandırılmaktadır. Katılımcılar flip-flopu Türkçe karşılık olarak "siyasal takla", "fikir değişikliği", "dönüşüm" ya da "iki yüzlülük", "çıkar odaklı yön değiştirme" gibi kavramlar etrafında adlandırmaktadır. Ayrıca flip-flop olgusu, seçmen algısında yalnızca bir fikir değişikliği ya da gerekçeli doğal bir dönüşüm olarak değil, çoğu zaman ilkesel tutarlılıktan kopuk bir yön değiştirme biçimi olarak anlamlandırılmakta ve adlandırılmaktadır. Bu bağlamda flip-flop olgusunun Türk siyasal iletişim literatüründe "siyasi takla" olarak adlandırılması ve kullanılması kavramın dilsel olarak normatif ve eleştirel boyunu ön plana çıkarabilir. Bu bağlamda katılımcıların büyük çoğunluğunun gerek kişisel yaşamlarında gerekse siyasal ilişkilerde tutarlılığı ahlâki bir ilke ve kişinin karakterine ilişkin temel bir gösterge olarak değerlendirdiği görülmektedir. Bu nedenle siyasal aktörlerin flip-flop davranışları, çoğu zaman yanlıştan vazgeçme, fikir değişikliği, pragmatik uyum çabası olarak değil, karakter zafiyeti, samimiyetsizlik ve güvenilirlik kaybı şeklinde anlamlandırılmaktadır. Araştırmada özellikle yüksek tutarlılık normu taşıyan katılımcılar, flip-flop davranışına karşı düşük tolerans geliştirmekte; açıklama veya gerekçeler sunulsa bile siyasal aktörün güvenilirliğinin zedelendiğini düşünmektedir. Bu bulgu, siyasal aktörlerin söylem ve eylemlerinde sergiledikleri tutarlılığın lider imajı ve siyasal güvenin inşasında belirleyici bir unsur olduğunu ortaya koyan [19, 37, 66 ve 67] literatürle örtüşmektedir. Buna karşın, kişisel yaşamlarında daha fazla değişkenlik deneyimleyen bazı katılımcılar, flip-flop davranışını siyasal aktörlerin değişen koşullar karşısında uyum stratejisi olarak değerlendirmekte ve daha esnek bir yorumlama geliştirmektedir. Bu grup için flip-flop, mutlak bir tutarsızlık göstergesi olmaktan ziyade, siyasetin dinamik doğasının bir sonucu olarak görülmektedir. Böylece çalışma, seçmenlerin flip-flopa yönelik yaklaşımının yalnızca siyasal değil, bireysel deneyim ve yaşam pratikleriyle de bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular, flip-flopun siyasal iletişimde hem risk hem de fırsat barındıran stratejik bir araç olduğunu göstermektedir. Siyasal aktörler açısından bakıldığında, flip-flop değişen gündeme uyum sağlama veya yeni

seçmen gruplarına açılma amacı taşıyabilmektedir. Diğer yandan, bu durum seçmen algısında yüksek maliyet üreten bir davranış biçimi olmaktadır. Özellikle yüksek tutarlılık normu taşıyan seçmenlerde flip-flop, siyasal güvenin hızla aşınmasına, liderin samimiyetine dair şüphelerin artmasına ve siyasal meşruiyet algısının zayıflamasına neden olabilmektedir.

Özetle, bu çalışma, siyasal aktörlerin söylem ve eylem düzeyindeki tutarsızlıklarının seçmen algısında nasıl karşılık bulduğunu ortaya koyarak hem siyasal iletişim stratejilerinin tasarımı hem de seçmen davranışlarının anlaşılması açısından literatüre katkı sağlamaktadır. Bulgular, siyasal davranışa yön veren unsurların yalnızca ideolojik değil, aynı zamanda duygusal ve deneyimsel boyutlar içerdiğini göstermektedir. Genel olarak flip-flop olgusunun siyasal iletişim ve seçmen davranışlarında merkezi bir yere sahip olduğu; ancak bağlama göre değişen esnek bir anlam yapısına sahip bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çerçevede tutarlılığın siyasal güven ve meşruiyet açısından kritik bir öneme sahip olduğu, flip-flop davranışının ise yalnızca bir iletişim hatası değil, siyasal aktörler ile seçmenler arasındaki ilişkinin niteliğini belirleyen ve bireylerin beklentileri ile kırılma noktalarını görünür kılan açıklayıcı bir faktör olduğu görülmektedir. Ayrıca bulgular, siyasal aktörlerin güven ve meşruiyet inşa süreçlerinde tutarlılığın iletişimsel bir strateji olarak nasıl kurgulanması gerektiğine dair uygulayıcılara rehberlik edebilecek niteliktedir.

Siyasal iletişimde flip-flop kullanımı ve tutarlılık üzerine gelecekte yapılacak çalışmalara ilişkin öneriler verilecek olursa, flip-flopun dış politika ve iç politika bağlamlarında karşılaştırmalı olarak incelenmesi; farklı seçmen gruplarının (partizanlık düzeyi, politik ilgi, medya kullanımı vb.) bu olguya yüklediği anlamların analiz edilmesi önemli katkılar sunabilir. Kamusal alanda dolaşıma giren flip-flopların akılda kalıcılığı ve hatırlanma düzeyi nitel ve nicel yöntemlerle test edilebilir. Siyasal aktörler veya iletişim danışmanlarıyla yapılacak görüşmeler, flip-flop davranışlarının bilinçli strateji mi yoksa zorunlu yön değişimi mi olduğu konusunda farklı bir perspektif sunabilir. Sosyal medya verileri kullanılarak yapılacak içerik analizleri, seçmenlerin flip-flop'ları anlık ve çevrim içi ortamda nasıl yorumladığını göstermesi açısından dijital siyasal iletişim alanına katkı sağlayabilir. Bu çalışma seçmenlerin algılarını incelemiş olmakla birlikte, ileride seçim sonuçlarıyla flip-flopların ilişkisini araştıran daha ampirik çalışmaların yapılması, siyasal iletişimin etkilerini daha somutlaştırabilir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI (CONFLICT OF INTEREST)

Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

FİNANSAL AÇIKLAMA (FINANCIAL DISCLOSURE)

Bu araştırmada finansal destek alınmamıştır.

ETİK STANDARTLAR BEYANI (DECLARATION OF ETHICAL STANDARDS)

Bu çalışma kapsamında araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuş; veri toplama süreci Erciyes Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu tarafından verilen 540 numaralı etik kurul onayı doğrultusunda yürütülmüştür. Araştırmada katılımcıların gönüllülüğü esas alınmış, elde edilen veriler yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılmış ve gizlilik ilkesi korunmuştur.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- [1] Kapani, M., (2019). Politika bilimine giriş. Ankara: Serbest Kitaplar.
- [2] Demir, İ., (2017). Çatışma ve çatışmaya yaklaşım yöntemlerinin teorik çerçevesi. Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri

- Dergisi, 5(1):1-53. doi:10.16954/yalovabaccd.329875.
- [3] Başarır, M., (2016). Politik konuşmalardaki ikna ve üslup faktörlerinin seçmenlerin sosyo demografik özellikleri ile siyasi tercihlerine göre karşılaştırılması. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(6):87-97. doi:10.20860/ijoses.279878.
- [4] Norris, P., (2000). *A Virtuous Circle: Political Communications in Postindustrial Societies*. Cambridge: Cambridge University Press. https://www.researchgate.net/publication/231382907_A_Virtuous_Circle_Political_Communications_in_Postindustrial_Societies doi:10.1017/CBO9780511609343.
- [5] Devine, D. and Valgarðsson, V.O., (2024). Stability and change in political trust: Evidence and implications from six panel studies. *European Journal of Political Research*, 63(2):478-497. doi:10.1111/1475-6765.12606.
- [6] Korkut, U., (2018). The discursive governance of forced-migration management: The Turkish shift from reticence to activism in Asia. *Journal of Refugee Studies*, 32(4):664-682. doi:10.1093/jrs/fey053.
- [7] Bennett, W.L. and Livingston, S., (2018). The disinformation order: Disruptive communication and the decline of democratic institutions. *European Journal of Communication*, 33(2):122-139. doi:10.1177/0267323118760317.
- [8] Liasson, M., (2008). How do we define a political flip-flop? NPR. <https://www.npr.org/2008/07/10/92426950/how-do-we-define-a-political-flip-flop>.
- [9] Neumann, D., (2012). Flip-flopping, presidential politics, and Abraham Lincoln. *Social Education*, 76(4):178-181.
- [10] Çam, E., (1984). *Siyaset bilimi*. İstanbul: Der Yayınları.
- [11] Aristoteles., (2022). *Politika*. İstanbul: Say Yayınları.
- [12] McNair, B., (2011). *An Introduction to Political Communication*. London: Routledge.256 s.
- [13] Petrocik, J.R., Benoit, W.L., and Hansen, G.J., (2003). Issue ownership and presidential campaigning, 1952-2000. *Political Science Quarterly*, 118(4):599-626. doi:10.1002/j.1538-165X.2003.tb00407.x.
- [14] Habermas, J., (1996). *Between Facts and Norms: Contributions to a Discourse Theory of Law and Democracy*. Cambridge: MIT Press.
- [15] Falkheimer, J., (2021). Legitimacy strategies and crisis communication. *Oxford Research Encyclopedia of Politics*. Oxford University. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/acrefore-9780190228637-e-1567>.
- [16] Hasler, K. and Greuter, N., (2010). The public attribution of responsibility: An international comparison. *The Sixth Annual Graduate Conference in Political Science*, Jerusalem, 1-16. The Hebrew University Mount Scopus Campus Jerusalem: University of Zurich; <https://www.zora.uzh.ch/id/eprint/42028/> doi:10.5167/uzh-42028.
- [17] Prado-Roman, C., Diez-Martin, F., and Blanco-Gonzalez, A., (2020). The effect of communication on the legitimacy and performance of organizations. *Revista Brasileira de Gestão de Negócios*, 22:565-581. doi: <https://doi.org/10.7819/rbgn.v22i3.4071>.
- [18] Schimit, P.H.T., (2024). Performance of presidential candidates in a debate: A game theory perspective. *International Game Theory Review*, 26(1). Doi:10.1142/s0219198923500184.
- [19] Van der Meer, T. and Hakhverdian, A., (2016). Political trust as the evaluation of process and performance: A cross-national

- study of 42 European countries. *Political Studies*, 65(1).
Doi:10.1177/0032321715607514.
- [20] Murni, M., Ma'ruf, J.J., Utami, S., and Chan, S., (2024). Analysis of political communication, political leadership in political parties, political costs, government support for public trust in Aceh Province. *Journal of Law and Sustainable Development*, 12(3). Doi:10.55908/sdgs.v12i3.1569.
- [21] Elsas, E. van., (2014). Political trust as a rational attitude: A comparison of the nature of political trust across different levels of education. *Political Studies*, 63(5). Doi:10.1111/1467-9248.12148.
- [22] Neacsu, R.G. and Otovescu, A., (2024). The evolution of political communication in the digital technology era: A content analysis of online political discourse. *SWS International Scientific Conference on Social Sciences*, 11. Doi: 10.35603/sws.iscss.2024/s01.13.
- [23] Levendusky, M.S. and Horowitz, M.C., (2012). When backing down is the right decision: Partisanship, new information, and audience costs. *Journal of Politics*, 74(2):323-338. Doi:10.1017/S002238161100154X.
- [24] Festinger, L., (1957). *A theory of cognitive dissonance*. Stanford: Stanford University Press.
- [25] Goffman, E., (1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*. Garden City: Doubleday Anchor.
- [26] Fairclough, N., (2002). *New Labour, New Language?* London: Routledge. doi:10.4324/9780203131657.
- [27] Moffitt, B., (2016). *The Global Rise of Populism: Performance, Political Style, and Representation*. Stanford: Stanford University Press.
- [28] Goddard, A.T., (2025). Flip-Flop. *Political Dictionary*. Erişim adresi:<https://politicaldictionary.com/words/flip-flop/>.
- [29] The New York Times., (1890). Mighty cheers for Scott / A great meeting in Cooper Union last night. *The New York Times*. <https://timesmachine.nytimes.com/timesmachine/1890/10/23/103273441.pd>. Safire, W., (1988). On language; phantom of the phrases. *The New York Times Magazine*. <https://www.nytimes.com/1988/03/13/magazine/on-language-phantom-of-the-phrases.html>.
- [30] Tomz, M. and Houweling, R.P.V., (2009). The electoral implications of candidate ambiguity. *American Political Science Review*, 103(1):83-98. doi:10.1017/S0003055409090066.
- [31] Glantz, M., (2010). Negative political advertising and the charge of inconsistency: The rhetoric of flip-flop arguments. University of Missouri. <https://hdl.handle.net/10355/8344> doi:10.32469/10355/8344.
- [32] Kreps, T.A., Laurin, K., and Merritt, A.C., (2017). Hypocritical flip-flop, or courageous evolution? When leaders change their moral minds. *Journal of Personality and Social Psychology*, 113(5):730-752. doi:10.1037/pspi0000103.
- [33] Bentley, J.M. and Voges, T., (2019). Representations of reliability: The rhetoric of political flip-flopping. *Public Relations Review*, 45(1):1-9. doi:10.1016/j.pubrev.2018.10.012.
- [34] Schulman, B.J., (2007). Beware the politician who won't flip-flop. *Los Angeles Times*. <https://www.latimes.com/la-op-schulmanapr01-story.html> <https://www.latimes.com/la-op-schulmanapr01-story.html>.
- [35] Sullivan, S. and Johnson, J., (2015). GOP candidates are flip-flopping to please the base. That could hurt later on. *Washington Post*. <https://www.washingtonpost.com/politics/its->

- flip-flop-season-as-presidential-hopefuls-move-to-cater-to-the-base/2015/05/21/5f281ca4-ff45-11e4-8b6c-0dcce21e223d_story.html.
- [36] Croco, S.E., (2016). The flipside of flip-flopping: Leader inconsistency, citizen preferences, and the war in Iraq. *Foreign Policy Analysis*, 12(3):237-257. doi:10.1093/fpa/orw006.
- [37] Kinder, D.R., Peters, M.D., Abelson, R.P., and Fiske, S.T., (1980). Presidential prototypes. *Political Behavior*, 2(4):315-337.
- [38] McGraw, K.M., Lodge, M., and Jones, J.M., (2002). The pandering politicians of suspicious minds. *Journal of Politics*, 64(2):362-383.
- [39] Bernhardt, M.D. and Ingberman, D.E., (1985). Candidate reputations and the incumbency effect. *Journal of Public Economics*, 27(1):47-67. doi:10.1016/0047-2727(85)90028-3.
- [40] McGraw, K.M., Lodge, M., and Jones, J.M., (2002). The pandering politicians of suspicious minds. *The Journal of Politics*, 64(2):362-383.
- [41] Meyer, T.M. and Wagner, M., (2019). It sounds like they are moving: Understanding and modeling emphasis-based policy change. *Political Science Research Methods*, 7(4):757-774.
- [42] Gooch, A., (2022). Candidate repositioning, valence, and a backfire effect from criticism. *American Politics Research*, 50(6):757-768.
- [43] Enli, G. and Rosenberg, L.T., (2018). Trust in the age of social media: Populist politicians seem more authentic. *Social Media + Society*, 4(1). doi:10.1177/2056305118764430.
- [44] Easton, D., (1965). *A System Analysis of Political Life*. New York: John Wiley & Sons.
- [45] Mudde, C., (2016). Europe's populist surge: A long time in the making. *Foreign Affairs*, 95(6):25-30.
- [46] Tait, R., (2024). Republicans accuse Kamala Harris of flip-flopping on border wall policy. *The Guardian*. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/us-news/article/2024/aug/27/harris-border-wall-policy-republicans>.
- [47] McGraw, M., (2024). Trump keeps flip-flopping his policy positions after meeting with rich people. *Politico*. Erişim adresi: <https://www.politico.com/news/2024/06/22/trump-policy-flip-flop-00164538>.
- [48] Brancolini, J., (2025). Markets celebrate total Trump surrender on signature policy. *The Daily Beast*. Erişim adresi: <https://www.thedailybeast.com/stocks-soar-as-trump-blows-up-his-trademark-tariff-policy-with-china/>.
- [49] Turan, A., (2022). Pragmatizm ve popülizm sarkacında AK Parti ve milliyetçilik. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 5(2):139-178. doi:10.48174/buaad.52.5.
- [50] BBC., (2024). 2013-2015 arasındaki çözüm sürecinde neler yaşandı? BBC News Türkçe.
- [51] TCMB., (2023). Faiz oranlarına ilişkin basın duyurusu (2023-22). Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası. Erişim adresi: <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/tr/tcmb+tr/main+menu/duyurular/basin/2023/duy2023-22>.
- [52] Aksoy, İ.U., (2022). "Siyasal iletişim politik olanı düşünmek ve araştırmak" üzerine bir inceleme. *Etkileşim*, 9:257-269. doi:10.32739/etkilesim.2022.5.9.164.
- [53] Işık, E. ve Göçümlü, B.Ç., (2023). İYİ Parti Genel Başkanı Akşener: Altılı masa tek bir adayın tasdiki için çalışan noter masasına dönüşmüştür. *Anadolu Ajansı*. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/politika/iyi-parti-genel-baskani-aksener-altili-masa-tek-bir-adayin-tasdiki-icin-calisan-noter>

- masasına-donustur/2836506.
- [54] Güven, S., (2015). Postmodern siyaset ve söylem: Siyasi parti lider söylemleri üzerine bir çalışma. *e-Gifder*, 3(1):208-240. doi:10.19145/guifd.08501.
- [55] Inglehart, R. and Welzel, C., (2001). *Modernization, cultural change, and democracy: The human development sequence*. Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511790881. Erişim adresi: <https://www.cambridge.org/core/product/identifler/9780511790881/type/book>.
- [56] Mair, P., (2013). *Ruling the void: The hollowing of western democracy*. London: Verso.160s.
- [57] Yöneylem Sosyal., (2024). Türkiye siyaset araştırması. X. Erişim adresi: <https://x.com/YoneylemSosyal/status/1836672127946105117>.
- [58] Creswell, J.W., (2016). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Siyasal Kitap. Erişim adresi: <https://www.siyasalkitap.com/nitel-arastirma-yontemleri>.
- [59] Moustakas, C.E., (1994). *Phenomenological research methods*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- [60] Patton, M.Q., (2014). *Qualitative research & evaluation methods*. Thousand Oaks: Sage Publications. Erişim adresi: <https://us.sagepub.com/en-us/nam/qualitative-research-evaluation-methods/book232962>.
- [61] van Manen, M., (2016). *Researching lived experience: Human science for an action sensitive pedagogy*. New York: Routledge. doi:10.4324/9781315421056.
- [62] Saldana, J., (2019). *Nitel araştırmacılar için kodlama el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- [63] Schumpeter, J.A., (2013). *Capitalism, socialism and democracy*. London: Routledge. doi:10.4324/9780203202050.
- [64] Crouch, C., (2004). *Post-democracy*. Cambridge: Polity Press.
- [65] Hetherington, M.J., (1998). The political relevance of political trust. *American Political Science Review*, 92(4):791-808. doi:10.2307/2586304.
- [66] Levi, M. and Stoker, L., (2000). Political trust and trustworthiness. *Annual Review of Political Science*, 3:475-507. doi:10.1146/annurev.polisci.3.1.475.